

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ВНУТРІШНІХ СПРАВ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ № 2
КАФЕДРА КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
ТА СУДОВИХ ЕКСПЕРТИЗ**

СУДОВА ЕКСПЕРТОЛОГІЯ: ПРАКТИКУМ
Навчально-практичний посібник
(для самостійної роботи та дистанційного навчання)

КИЇВ - 2024

УДК 343.98
С.25

Рецензенти:

Віталій Арешонков – доктор юридичних наук, професор, керівник відділу Департаменту аналізу інформації та управління ризиками, Бюро економічної безпеки України

Віктор Бояров – кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри кримінального процесу та криміналістики Академії адвокатури України

Марія Грига – кандидат юридичних наук, старший дослідник, старший науковий співробітник наукової лабораторії з проблем протидії злочинності ННІ І НАВС

Олександр Шрамко – директор Тернопільського науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України, доктор філософії

Рекомендовано Вченою радою Національної академії внутрішніх справ (Протокол № 14 від 25.06.2024 року)

Свобода Є.Ю., Саковський А.А., Михальчук Т.В. Судова експертологія: практикум: навчально-практичний посібник для самостійної роботи та дистанційного навчання. Київ:, 2024. 86 с.

Метою навчального посібника-практикуму з судової експертології є реалізація в підготовці здобувачів вищої освіти бакалавра за спеціальності «Право» вмінь поєднувати теоретичні знання з навичками їх застосування для вирішення навчальних і практичних завдань у сфері судової експертизи, здійснення систематизації чинного законодавства щодо судово-експертної діяльності.

Практикум орієнтований на формування навичок: вільно використовувати основні наукові конструкції судової експертології, засвоєння основних теоретичних понять, опанування теоретичних положень інституту судової експертизи у сучасний період тощо. У посібнику гармонійно поєднано теоретичний і практичний аспекти, що дає змогу краще засвоювати викладений матеріал, а також суттєво розширити професійну аудиторію користувачів. Посібник допоможе здобувачам глибше і якісніше здійснювати самостійне навчання.

Запропонований посібник є оригінальним виданням, яке має наукову новизну та практичну цінність, культивує творчість та креативні технології. Розрахований на студентів юридичних спеціальностей закладів вищої освіти, а також може бути корисним викладачам.

ЗМІСТ

Вступ	5
Тема 1. Теоретичні основи судової експертології	6
Тема 2. Судово-експертна діяльність. Суб'єкти судово-експертної діяльності	12
Тема 3. Судова експертиза як форма використання спеціальних знань	22
Тема 4. Експертні завдання та експертні дослідження. Експертні технології	29
Тема 5. Особливості призначення та проведення судових експертиз	36
Тема 6. Висновок судового експерта та його оцінка	44
Тема 7. Можливості судових експертиз	51
Ситуаційні завдання	58
Кросворди	66
Терміни та визначення	76
Список використаної та рекомендованої літератури	80

ВСТУП

Метою викладання навчальної дисципліни «Судова експертологія» є засвоєння теоретичних знань про історичні, наукові і методологічні закономірності виникнення, розвитку і становлення науки про судову експертизу, а також вироблення у здобувачів стійкої системи знань та вмінь, необхідних у практичній діяльності по використанню можливостей судових експертиз; розуміння специфіки пізнавальної праці експерта, методології експертних досліджень і концептуальних напрямків їх загального розвитку.

Завданням курсу є засвоєння основних теоретичних понять, опанування теоретичних положень інституту судової експертизи у сучасний період. Суттєве розширення можливостей судової експертизи показало, що вона як вид специфічної діяльності через свій міждисциплінарний характер стала об'єктом наукового знання. Виникла необхідність вивчення судової експертології як самостійної науки, розуміння необхідності розроблення її загальної теорії на основі систематизації накопичених на сьогодні знань усіх видів судових експертиз.

Основними завданнями вивчення дисципліни «Судової експертології» є:

- дослідити генезис науки судова експертологія;
- сформулювати у здобувачів вищої освіти поняття судової експертології як галузі знань, визначити її предмет, завдання, методи і систему;
- висвітлити закономірності судово-експертної діяльності як об'єкту вивчення теорії судової експертизи, а також її роль і місце в правоохоронному і правозастосовчому процесах;
- засвоїти принципи судово-експертної діяльності та механізм їх забезпечення;
- ознайомити із законодавством України про судову експертизу, спеціальною літературою, прищепити вміння працювати з ними;
- розглянути родові і видові ознаки судової експертизи як дослідження на основі спеціальних знань; класифікацію судових експертиз; види експертних завдань та технології експертних досліджень;
- дослідити структуру та стадії експертної методики;
- визначити правовий статус суб'єктів судово-експертної діяльності, конкретизувати напрями їх взаємодії;
- навчити готувати матеріали для експертиз – відбирати (одержувати) оформлювати, упаковувати, направляти об'єкти дослідження на експертизу;
- володіти навичками виявлення, вилучення (вільних) та відібрання експериментальних зразків для порівняльного дослідження.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі вищої освіти повинні:

знати: історичні та методологічні закономірності судової експертології; основні відомості про предмет, об'єкт, завдання та методику судової експертизи; поняття судової експертизи, експертного дослідження, судово-експертної діяльності, судової експертології; місце судової експертизи в системі форм використання спеціальних знань у кримінальному судочинстві; правові,

організаційні, етичні, тактичні, психологічні основи проведення судових експертиз; класифікацію судових експертиз; процесуальний статус і зміст діяльності експерта і спеціаліста; підстави та межі юридичної відповідальності експерта за порушення чинного законодавства; систему, структуру, функції та завдання суб'єктів судово-експертної діяльності в Україні; гносеологічні та методологічні основи судової експертизи; процедуру і порядок отримання зразків для порівняльного дослідження (вільних, умовно-вільних, експериментальних); види експертних завдань та технології експертних досліджень; структуру та стадії загальної експертної методики та експертних методик різних видів; законодавство України про атестацію та реєстрацію експертних методик; види, форму та структуру висновку судового експерта; види та основні причини експертних помилок; основні форми взаємодії експерта, слідчого та судді; особливості оцінки слідчим та судом висновку експерта як джерела доказів; об'єкти дослідження та завдання окремих видів криміналістичних, технологічних, технічних, товарознавчих, мистецтвознавчих експертиз, експертиз речовин та матеріалів тощо; особливості оцінки висновку експерта за окремими видами судових експертиз;

вміти: застосовувати на практиці набуті теоретичні знання щодо закономірностей судово-експертної діяльності; аналізувати, творчо осмислювати та логічно впорядковувати інформацію, що вміщена у матеріальних джерелах доказової інформації; аналізувати висновок експерта щодо відповідності методиці експертного дослідження; працювати з тлумачними, термінологічними словниками та іншими джерелами довідкової та наукової літератури; визначати експертні завдання та види експертиз із урахуванням природи матеріальних об'єктів-носіїв інформації; готувати матеріали для експертиз – відбирати (одержувати), оформлювати, упаковувати, направляти об'єкти дослідження на експертизу; володіти навиками виявлення, вилучення (вільних) та відібрання експериментальних зразків для порівняльного дослідження; виявляти недоліки та упущення, допущені під час призначення судових експертиз та оцінки висновку експерта; свідомо і доречно використовувати термінологічні поняття, категорії судової експертизи.

Тема 1. Теоретичні основи судової експертології.

Генезис науки про судову експертизу. Поняття судової експертології та її місце у системі наукового знання. Наукові основи судової експертології. Структура судової експертології. Предмет, об'єкт, завдання судової експертології. Система судової експертології. Поняття загальної теорії судової експертології. Окремі вчення в структурі судової експертології.

Методи судової експертології. Поняття методу судової експертизи. Наукова обґрунтованість експертних методів. Класифікація методів судової експертології.

Функції судової експертології. Види функцій судової експертології. Методологічна функція. Пояснювальна функція. Систематизуюча функція. Прогностична функція.

Мова загальної теорії судової експертології. Закони розвитку теорії судової експертизи та їх роль у вдосконаленні експертної практики. Принципи теорії судової експертизи.

Основні терміни та поняття: судова експертологія, спеціальні знання експерта, комунікаційна діяльність, прогнозування, криміналістика, методологія, роз'яснення, система судової експертології, загальне завдання судової експертології, мова судової експертології, функції судової експертології, предмет судової експертології, судово-експертна діяльність, судова експертиза, експерт, спеціаліст, обізнана особа.

Завдання для самостійної роботи теоретичного спрямування:

Завдання 1. Охарактеризуйте та схематично відобразіть:

- основні підходи розвитку судової експертології;
- місце судової експертології в системі наукового знання;
- зв'язок судової експертизи із юридичними та природничими науками.

Завдання 2. Дайте визначення:

- судова експертологія – це ...;
- предмет судової експертології – це ...;
- об'єкт судової експертології – це

Завдання 3. Проаналізуйте запропоновану точки зору та висловіть свою думку:

Сучасний етап судових експертиз як наукового знання та практичної діяльності характеризується подальшим розвитком судової експертології, уточненням її предмета, об'єкта, структури, співвідношення із криміналістикою, що сприяє конкретизації та більш поглибленому аналізу її структурних елементів, визначенню гносеологічних і практичних функцій (М. Г. Щербаковський).

Судова експертологія – комплексна галузь юридичної науки, що вивчає закономірності розвитку та функціонування інституту судових експертиз для потреб правосуддя та обґрунтовує засади теоретичного, нормативно-правового,

організаційно-управлінського, кадрового, методичного, матеріально-технічного, інноваційного, інформаційного, фінансового забезпечення судово-експертної діяльності в Україні.

Завдання для самостійної роботи практичного спрямування:

Завдання 1. У таблиці розпишіть внесок видатних вчених у розвиток судової експертизи:

Видатний вчений	Внесок
Кліменко Н.І.	
Прохоров-Лукін Г.В.	
Гончаренко В.Г.	
Сегай М.Я.	
Лисиченко В.К.	
Іщенко А.В.	
Сімакова-Єфримян Е.Б.	
Ароцкер Л.Ю.	
Бокаріус М.С.	
Фрідман І.Я.	
Салтевський М.В.	
Берзін В.Ф.	
Потапов С.М.	
Єлісеєв С.І.	
Грановський Г.Л.	
Бергер В.Є.	

Завдання 2. Надайте характеристику структури судової експертології та заповніть запропоновану нижче таблицю:

Загальна частина	Особлива частина

Завдання 3. Встановіть відповідність між дефініціями та їх характеристиками:

Функції судової експертології	Характеристика
1. Методологічна функція	А. Значення даної функції полягає в упорядкуванні емпіричного матеріалу, який накопичено в предметній галузі, узагальнює його та виступає як синтез даного матеріалу на основі визначеного єдиного принципу. Вона проявляється також у тому, що вона викриває та здійснює закономірні зв'язки між окремими елементами теорії, а також між окремими теоріями галузі судової експертизи, що дає можливість виявити принципово

	нові зв'язки, якими не володіють окремі частини або елементи загальної теорії.
2. Роз'яснювальна функція	Б. Виражає підхід до процесу пізнання, його принципи, світосприйняття дослідником.
3. Синтезуюча функція	В. Проявляється в теорії судової експертизи як основа для створення вчення про експертне прогнозування.
4. Прогностична функція	Г. Виражає собою призначення і мету теорії, розкриває закономірності розвитку об'єктів, які охоплює теорія; включає їх наукову основу і осмислення. Дана функція є основою, яка розкриває сутність теорії.

Завдання 4. Визначте, які методи судової експертології коротко викладені нижче:

Методи: А. діалектичний, Б. спостереження, В. інструментальні, Г. порівняння, Д. опис, Е. окремоекспертні, Є. аналіз.

1. Один із базових у судовій експертизі: на ньому засновані та із нього випливають всі інші методи, які необхідні для вивчення і оволодіння предметом науки, вивчення конкретних об'єктів пізнання, окремих фактів і явищ об'єктивної дійсності.

2. Методи використовуються в декількох родах судових експертиз.

3. Метод, що полягає у розгляді окремих сторін, властивостей, складових частин чого-небудь.

4. Метод співставлення властивостей, ознак двох або декількох об'єктів.

5. Методи, що дозволяють визначити зовнішній вигляд, якісний, кількісний склад, структуру й інші властивості досліджуваних об'єктів.

6. Цей метод має принципове значення для визначення ознак об'єкта: описувані ознаки встановлюються шляхом спостереження або інших методів і є результатом фіксації отриманої інформації.

7. Це сприйняття якого-небудь об'єкта, явища, процесу, що здійснюється навмисно і цілеспрямовано з метою його вивчення.

Завдання 5. Доповніть визначення:

• Предмет судової експертології – закономірності _____ окремих родів, видів і підвидів судових експертиз.

• Судова експертологія – галузь юридичної науки що вивчає _____

основ судової експертизи, а також досліджує їх об'єкти, що дає змогу мати уявлення про предмет науки і про її місце в системі наукового знання.

Завдання 6. В таблиці опишіть мету та зміст методу експертного дослідження та наведіть приклади (до 10 прикладів).

Назва методу	Мета	Зміст	Приклад

Завдання 7. Знайдіть та виправте помилку:

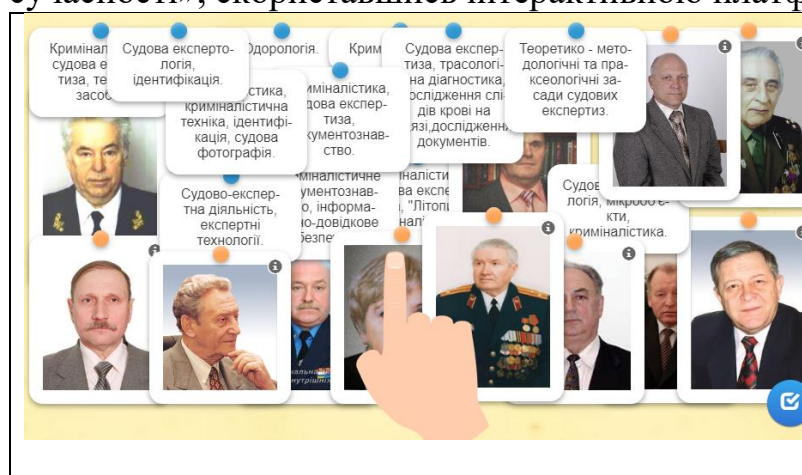
Умовами, що сприяли вирішенню завдання щодо створення судової експертології, були:

- наявність великого емпіричного матеріалу в окремих родах (видах) експертиз, створення на цій основі окремих теорій цих експертиз;
- розробка правил щодо різних родів судових експертиз;
- наявність проміжних теоретичних розробок з окремих проблем судової експертизи, що знайшли відображення в монографіях, статтях, навчальній і методичній літературі;
- система методів і методик експертного дослідження, що постійно удосконалюється та є відображенням загального науково-технічного прогресу;
- розробка та удосконалення технічних засобів у судово-експертній діяльності;
- наявність єдиного центру, який координує систему державних судово-експертних установ.

Завдання 8. Знайдіть пару «Відомі криміналісти минулого», скориставшись інтерактивною платформою:

Завдання 9. Знайдіть пару «Відомі криміналісти (судові експерти) сучасності», скориставшись інтерактивною платформою:

Тема 2. Судово-експертна діяльність. Суб'єкти судово-експертної діяльності.

Поняття та сутність судово-експертної діяльності. Мета, завдання, суб'єкт, соціально-економічна обумовленість судово-експертної діяльності.

Процес інституалізації судово-експертної діяльності в особливу державно-правову категорію.

Правові основи судово-експертної діяльності. Принципи судово-експертної діяльності. Організаційні основи судово-експертної діяльності. Основний зміст судово-експертної діяльності. Структура судово-експертної діяльності.

Місце і роль судово-експертної діяльності в правоохоронному і правозастосовчому процесах.

Поняття суб'єкта судово-експертної діяльності. Види суб'єктів судово-експертної діяльності.

Державні спеціалізовані установи України. Судові експерти, які не є працівниками державних експертних установ.

Науково-дослідні установи судових експертиз Міністерства юстиції України. Структура, завдання та функції. Види досліджень, які проводяться. Правові засади діяльності.

Науково-дослідні установи судових експертиз, судово-медичні та судово-психіатричні установи Міністерства охорони здоров'я України. Структура, завдання та функції. Види досліджень, які проводяться. Правові засади діяльності.

Експертні служби Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства оборони України, Служби безпеки України, Державної прикордонної служби України. Структура, завдання та функції. Види досліджень, які проводяться. Правові засади діяльності.

Експерт як учасник кримінального провадження. Права, обов'язки експерта. Відповідальність експерта.

Компетенція та компетентність судового експерта: поняття та види. Процесуальна компетенція експерта. Індивідуальна компетенція експерта. Наукова компетенція експерта. Базова компетентність експерта. Особиста компетентність експерта. Поняття експертної ініціативи. Право експерта на експертну ініціативу, її критерії та межі.

Гарантії незалежності експерта. Повноваження керівника експертної установи.

Атестація судового експерта. Особи, які можуть бути судовими експертами. Особи, які не можуть бути судовими експертами. Державний реєстр атестованих судових експертів. Професійна етика судового експерта.

Основні терміни та поняття: спеціальні знання, судова експертиза, судово-експертна діяльність, принципи судово-експертної діяльності: законність, незалежність, об'єктивність, повнота дослідження; суб'єкти судово-

експертної діяльності, експертна установа, науково-дослідні установи, державні спеціалізовані установи, судовий експерт, вимоги до судового експерта, права судового експерта, обов'язки судового експерта, відповідальність судового експерта, підстави для відводу експерта, гарантії незалежності судового експерта, компетенція, процесуальна компетенція, наукова компетенція, індивідуальна компетенція, компетентність, базова компетентність, особиста компетентність, атестація судового експерта, державний реєстр атестованих судових експертів, свідоцтво про присвоєння кваліфікації судового експерта.

Завдання для самостійної роботи теоретичного спрямування:

Завдання 1. Здійсніть розмежування понять: «судова експертиза» та «судово-експертна діяльність».

Завдання 2. Зробіть порівняльний аналіз:

- поняття «судова експертиза» у вузькому та широкому розумінні;
- поняття «судово-експертна діяльність» у вузькому та широкому розумінні;
- принципи науки судової експертології та принципи експертної діяльності.

Завдання 3. Проаналізуйте правові засади діяльності державних експертних установ.

Завдання 4. Поясніть компоненти забезпечення судово-експертної діяльності:

- науково-теоретичне (розробка наукового обґрунтування практичної діяльності, зв'язку науки і практики, концептуалізація науки судової експертології);
- нормативно-правове (вдосконалення правового регулювання інституту судових експертиз);
- організаційно-управлінське (забезпечення організації структури експертних органів та служб, взаємодії з правоохоронними органами для реалізації цілей кримінального провадження);
- кадрове (реалізація політики щодо комплектації експертних установ кваліфікованими фахівцями);
- методичне (розробка ефективних новітніх методик проведення досліджень, механізму їх реєстрації та внесення змін);
- матеріально-технічне (оснащення лабораторій сучасним обладнанням, впровадження міжнародного стандарту ISO/IEC 17025:2005 (General requirements for the competence of testing and calibration laboratories) і т.д.);
- інформаційне (створення умов для ефективної роботи з інформацією, формування спеціалізованих банків даних для потреб кримінального судочинства тощо);
- фінансове (гарантування відшкодування витрат проведення експертиз, відкриття нових лабораторій, фінансування дослідницьких проєктів у сфері forensic science тощо).

Завдання 5. Вкажіть (перерахуйте) нормативно-правову базу (нормативно-правові акти), що регламентує діяльність суб'єктів судово-експертної діяльності, а саме: науково-дослідних установ судових експертиз Міністерства юстиції України; науково-дослідних установ судових експертиз, судово-медичних та судово-психіатричних установ Міністерства охорони здоров'я України; експертна служба Міністерства внутрішніх справ України; експертна служба Міністерства оборони України; експертна служба Служби безпеки України; експертна служба Державної прикордонної служби України; судові експерти, які не є працівниками державних установ.

Завдання 6. Проаналізуйте чинне законодавство щодо судово-експертної діяльності в Україні та спробуйте обґрунтувати власну позицію щодо проблемних питань залучення до проведення судових експертиз спеціалістів недержавних спеціалізованих установ, представників не експертних установ, приватних експертів.

Завдання 7. Сформулюйте чотири основні блоки (елементи), що в сукупності забезпечують здійснення державної політики в галузі судової експертизи та надайте їм характеристику.

Завдання 8. Назвіть гарантії незалежності судового експерта та правильності його висновку та надайте їх характеристику.

Завдання для самостійної роботи практичного спрямування:

Завдання 1. Складіть порівняльну таблицю: особливості в організації та функціонуванні судово-експертної діяльності європейських країн та України (одну країну на вибір).

Завдання 2. Схематично відобразіть зміст судово-експертної діяльності:

Стаття 3 Закону України «Про судово-експертну діяльність в Україні» закріпила зміст судово-експертної діяльності. Судово-експертна діяльність включає:....

Завдання 3. Занотуйте у робочому зошиті обов'язки і права судового експерта та заповніть таблицю (попередньо проаналізувавши статті Кримінального процесуального кодексу України, Закону України «Про судову експертизу», Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз, затверджених наказом Міністерства юстиції України від 8 жовтня 1998 р. № 53/5 (Наказ Міністерства юстиції України від 26 грудня 2012 р. № 1950/5).

Права судового експерта	Обов'язки судового експерта

Завдання 4. Надайте характеристику видів відповідальності судового експерта та заповніть запропоновану нижче таблицю:

Види відповідальності	Приклад

Завдання 5. Ознайомтеся з державним реєстром атестованих судових експертів. За запропонованими прізвищами визначте чи може експерт займатися судово-експертною діяльністю; до якого суб'єкта судово-експертної діяльності він відноситься, його компетенцію та компетентність.

Завдання 6. Встановіть відповідність:

Принцип судово-експертної діяльності	Характеристика
1. Законність	А. Можливість експерта при проведенні судової експертизи, використовуючи спеціальні знання, дослідити всі ознаки та властивості об'єкта, надавши повні відповіді на запитання.
2. Незалежність	Б. Застосування експертом методів, засобів і способів проведення досліджень тільки за умови, що вони не суперечать вимогам нормативно-правових актів України, науково-обґрунтовані, забезпечують ефективність проведення досліджень та є безпечними у разі їх застосування.
3. Об'єктивність	В. Чітке дотримання експертом під час дослідження норм процесуального законодавства щодо призначення і проведення відповідної експертизи.
4. Повнота дослідження	Г. Експерт є самостійним учасником процесу. Він надає висновок, ґрунтуючись на результатах проведених досліджень, при цьому самостійно вибираючи методи, засоби і способи дослідження, допустимість яких визначається законом.

Завдання 7. Знайдіть та виправте помилку:

1. Неправильно вказано державну спеціалізовану установу, яка здійснює судово-експертну діяльність:

А) науково-дослідні установи судових експертиз Міністерства юстиції України;

Б) науково-дослідні установи судових експертиз Міністерства транспорту та зв'язку;

В) науково-дослідні установи судових експертиз, судово-медичні та судово-психіатричні установи Міністерства охорони здоров'я України;

Г) експертні служби Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства

оборони України, Служби безпеки України та Державної прикордонної служби України.

2. Неправильно вказано принцип судово-експертної діяльності:

- А) законності;
- Б) незалежності;
- В) об'єктивності;
- Г) офіційності;
- Д) повноти дослідження.

3. Судовими експертами державних спеціалізованих установ можуть бути фахівці, які мають відповідну вищу освіту, освітньо-кваліфікаційний рівень бакалавра, пройшли теоретичну та практичну підготовку та отримали кваліфікацію судового експерта з певної спеціальності.

4. Особи, які не можуть бути судовими експертами:

Не може залучатися до проведення судової експертизи та виконання обов'язків судового експерта особа, визнана в установленому законом порядку обмежено дієздатною, а також та, яка має не зняту або не погашену судимість, або на яку протягом останнього року накладалося кримінальна відповідальність за вчинення правопорушення, пов'язаного з корупцією або адміністративне стягнення у вигляді позбавлення кваліфікації судового експерта.

Завдання 8. Надайте характеристику судово-експертної діяльності поданих нижче державних та недержавних установ:

Науково-дослідні установи МЮ України	Експертна служба МВС України	Експертна служба МО України	Експертна служба СБУ	Експертна служба Державної прикордонної служби України	Приватні судово-експертні установи

Завдання 9. Охарактеризуйте завдання та функції експертного підрозділу (на прикладі експертної служби Міністерства внутрішніх справ України) та заповніть запропоновану нижче таблицю:

Підрозділ	Завдання	Функції	Приклад

Завдання 10. Здійсніть аналіз статті 7 Закону України «Про судову експертизу» від 25.02.1994 № 4038-XII та заповніть запропоновану нижче таблицю:

Особи, які можуть бути судовими експертами	
	Судовими експертами можуть бути:
	Судовими експертами державних спеціалізованих установ можуть бути:
	До проведення судових експертиз, крім тих, що проводяться виключно державними спеціалізованими установами, можуть залучатися також судові експерти, які не є працівниками цих установ, за умови, що вони:

Завдання 11. Схематично зобразіть структуру кожного із державних суб'єктів судово-експертної діяльності у формі порівняльної таблиці:

Державний суб'єкт судово-експертної діяльності	Структура

Завдання 12. Доповніть фразу:

- До державних спеціалізованих установ належать:
 - науково-дослідні установи судових експертиз Міністерства юстиції України;

- Судовому експерту забороняється використовувати свої повноваження з метою _____.

Завдання 13. Розкрийте суть поняття «компетенція та компетентність», використовуючи запропоновані фрагменти висновку судового експерта:

1. Старший експерт сектору технічних досліджень документів та почерку відділу криміналістичних досліджень Науково-дослідного експертно-криміналістичного центру при Головному управлінні Міністерства внутрішніх справ України в Київській області Іванова Т.В., яка має кваліфікацію судового експерта з правом проведення усіх видів криміналістичних експертиз (свідоцтво №1224, видане ЦЕКК МВС України 31.12.2008), стаж експертної роботи з 1998

року, на підставі постанови №XX/65-3XXXX від XX.XX.2011 (вх. НДЕКЦ №XXXX від XXX.0XX.2011), винесеної слідчим СУ ГУМВС України в Київській області старшим лейтенантом поліції Цибулею Н.Д. у кримінальному провадженні №XX-7XXX, провела судово-почеркознавчу експертизу.

2. Проведення судової експертизи було доручено головному судовому експерту відділу трасологічних досліджень лабораторії криміналістичних видів досліджень Київського науково-дослідного експертно-криміналістичного центру Міністерства внутрішніх справ України Кузьминій Анастасії Олегівні, яка має вищу юридичну освіту, кваліфікацію судового експерта з правом проведення трасологічної експертизи за експертною спеціальністю 4.2 «Дослідження знарядь, агрегатів, інструментів і залишених ними слідів, ідентифікація цілого за частинами», присвоєну ЕКК МВС України (свідоцтво про присвоєння від 02.12.2015 № XXXX, рішення про підтвердження від XX.XX.2017 № XXX), стаж експертної роботи з 2015 року.

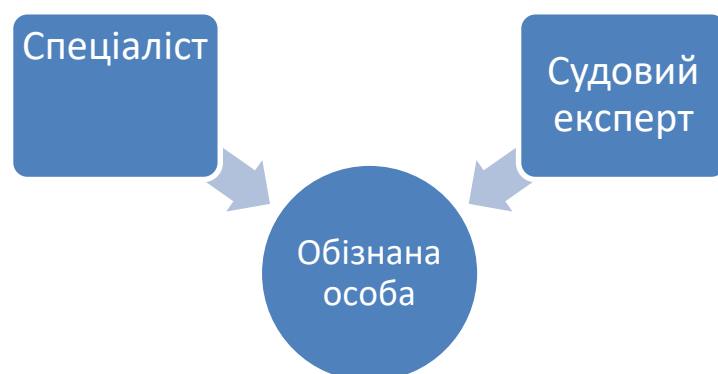
3. Проведення судової експертизи доручено експерту відділу автотехнічних експертиз і оцінювальної діяльності Київського науково-дослідного експертно-криміналістичного центру Міністерства внутрішніх справ України Петрову Олегу Івановичу, який має вищу технічну освіту, кваліфікацію судового експерта з правом проведення експертиз: з дослідження обставин і механізму ДТП (свідоцтво № 6806, видане ЕКК МВС України від 01.10.2004), транспортно-трасологічних (свідоцтво № 6815, видане ЕКК МВС України від 01.10.2004), технічного стану ТЗ (свідоцтво № 6824, видане ЕКК МВС України від 01.10.2004), стаж експертної роботи з 2004 року.

Завдання 14. Із запропонованих схематичних зображень оберіть правильний варіант. Проаналізуйте співвідношення понять: обізнана особа, спеціаліст, експерт.

Варіант 1

Варіант 2

Завдання 15. Узгодьте терміни та їх значення; заповніть запропоновану нижче таблицю:

А. Права судового експерта	Б. Обов'язки судового експерта
----------------------------	--------------------------------

1. заявляти клопотання про надання додаткових матеріалів і зразків та вчинення інших дій, пов'язаних із проведенням експертизи;

2. ставити запитання, що стосуються предмета та об'єктів дослідження, особам, які беруть участь у кримінальному провадженні;

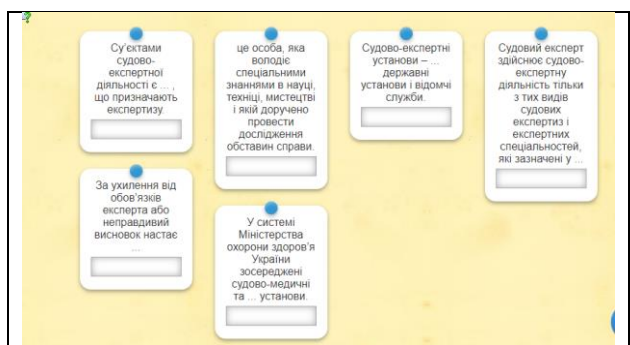

3. провести повне дослідження і дати обґрунтований та об'єктивний письмовий висновок;

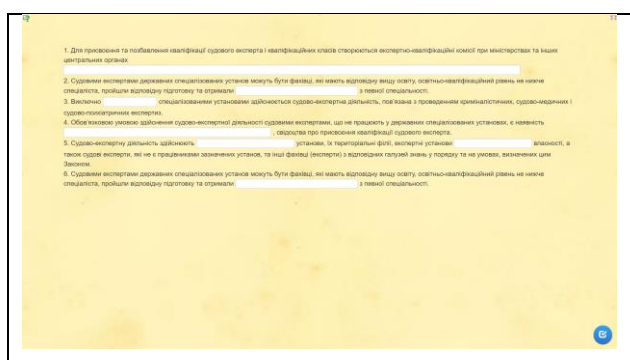

4. забезпечити збереження об'єкта експертизи, а якщо дослідження пов'язане з повним або частковим знищенням об'єкта експертизи або зміною його властивостей, експерт повинен одержати на це дозвіл від особи, яка залучила експерта;

5. викладати у висновку експертизи виявлені в ході її проведення відомості, які мають значення для кримінального провадження і з приводу яких йому не були поставлені питання;

6. особисто провести повне дослідження і дати обґрунтований та об'єктивний письмовий висновок на поставлені йому запитання, а в разі необхідності – роз'яснити його.

Завдання 16. Вставте пропущене слово або закінчіть фразу, скориставшись інтерактивною платформою:

 <p>Суб'єкти судово-експертної діяльності є ... , що призначають експертизу</p> <p>За ухилення від обов'язків експерта або неправдивий висновок настає ...</p> <p>У системі Міністерства охорони здоров'я України зосереджені судово-медичні та ... установи.</p> <p>Судово-експертні установи – ...</p> <p>Судовий експерт здійснює судово-експертну діяльність тільки з тих видів судових експертиз і експертних спеціальностей, які зазначені у ...</p> <p>це особа, яка володіє спеціальними знаннями в науці, техніці, мистецтві і якій доручено провести дослідження обставин справи</p>	
---	--

 <p>1. Для приписання та поглиблення кваліфікації судового експерта і кваліфікаційного класу створюється експертно-кваліфікаційна комісія при міністерстві та інших центральних органах.</p> <p>2. Судові експертні державні спеціалізовані установи можуть бути фізичні, які мають відповідну якість освіти, спеціально-кваліфікаційний рівень на певній спеціальності, профільні курси підготовки та отримали ... з певної спеціальності.</p> <p>3. Вислужено спеціалізованими установами здійснюється судово-експертна діяльність, пов'язана з проведенням кримінальних, судово-медичних і судово-лікарських експертиз.</p> <p>4. Обов'язковою умовою здійснення судово-експертної діяльності суддими експертними, що не працюють у державних спеціалізованих установах, є наявність ... свідоцтва про приписання кваліфікації судового експерта.</p> <p>5. Судово-лікарську діяльність здійснюють ... установи, за чимобов'язковим фактом, виключно розподілом відповідності, а також судові експерти, які не є громадянами зазначених установ, та інші фізичні (індивідуальні) і юридичні особи, які знають у порядку та на умовах, визначених цим Законом.</p> <p>6. Судові експертні державні спеціалізовані установи можуть бути фізичні, які мають відповідну якість освіти, спеціально-кваліфікаційний рівень на певній спеціальності, профільні курси підготовки та отримали ... з певної спеціальності.</p>	
--	--

Завдання 17. Вирішіть тест із однією правильною відповіддю:

Суб'єктами судово-експертної діяльності є:

- 1) судово-експертні установи, судові експерти, слідчі;
- 2) судово-експертні установи, судові експерти, сторони кримінального провадження;
- 3) судово-експертні установи, сторони кримінального провадження, судові експерти, приватні особи.

Судово-експертну діяльність здійснюють:

- 1) науково-дослідні установи судових експертиз МЮ України, МОЗ України, МВС України;
- 2) науково-дослідні установи судових експертиз МЮ України, МОЗ України, СБУ, МВС України;
- 3) державні спеціалізовані установи, їх територіальні філії, експертні установи комунальної форми власності, а також судові експерти, які не є працівниками зазначених установ, та інші фахівці (експерти) з відповідних галузей знань.

Порядок присвоєння кваліфікації судового експерта фахівцям чи позбавлення кваліфікації судового експерта фахівців, які не є працівниками державних спеціалізованих установ, визначається:

- 1) Міністерством оборони України;
- 2) Службою безпеки України;
- 3) Міністерством юстиції України;
- 4) Міністерством внутрішніх справ України.

Систему державних експертних установ України утворюють за принципом:

- 1) експертного забезпечення правосуддя;
- 2) техніко-криміналістичного забезпечення досудового розслідування;
- 3) відомчої приналежності судово-експертних установ.

Вимоги до осіб, які можуть виконувати функції судового експерта:

- 1) наявність вищої освіти з будь-якої спеціальності;
- 2) наявність відповідної вищої освіти, освітньо-кваліфікаційний рівень не нижче спеціаліста, пройшли відповідну підготовку та отримали кваліфікацію судового експерта з певної спеціальності;
- 3) наявність вищої освіти, атестовані як судові експерти, певний досвід роботи у державних експертних установах.

Які особи не можуть бути судовими експертами:

- 1) особи, які вчинили аморальні поступки, на яких накладене дисциплінарне стягнення у вигляді позбавлення кваліфікації судового експерта;

2) особи, які не можуть керувати своїми вчинками і нести передбачену законом відповідальність за ухилення від виконання обов'язків;

3) особи, визнані в установленому законом порядку недієздатними, мають не зняту і не погашену судимість.

Експерту заборонено:

1) проводити на договірних засадах експертні дослідження з питань, що становлять інтерес для юридичних і фізичних осіб;

2) викладати письмово відповіді на запитання, які ставляться йому під час проведення експертизи;

3) передоручати проведення експертизи іншій особі.

Завдання 18. Розгадайте кросворд, скориставшись інтерактивною платформою:

З Я Б О О І І Б І Ц Ш Щ Г У Ф В Н Ч Б У П Х Р Н Т З Т И Г П П Р И Н Ц И П Ш К А Ф Д Б Р Г А Щ Ь В Ц Н Е З А Л Е Ж Н І С ТЬ Н Є І Е О У Щ І Е Д Щ С Ж К І Р Р И К Ю Є С Щ Е И Е К С П Е Р Т Н А У С Т А Н О В А І Г Ч Л Т Щ А Р Й Н Т Я І В Ш С И Х М З Х З А К О Н Н І С ТЬ В Ц Ж Е Д У Г Г Щ Ю Л Ц С У В Є С К Т З И Щ Л Ь Е Г О Л Д Х Н Х И П О Б Є К Т И В Н І С ТЬ Г К В Д Щ Е С В А Я Г А Т С К П М І Ф І Ф І М Л Ю Й Г І С Ь	1. ГАРАНТІ 2. СУБ'ЄКТ 3. ЗАКОНІСТЬ 4. ОБ'ЄКТИВНІСТЬ 5. НЕЗАЛЕЖНІСТЬ 6. ДІЯЛЬНІСТЬ 7. ПРИНЦИП 8. ЕКСПЕРТНА УСТАНОВА	
---	--	---

Питання для самоконтролю:

Поняття судово-експертної діяльності.

Правові основи судово-експертної діяльності.

Логічні основи судово-експертної діяльності.

Психологічні основи судово-експертної діяльності.

Техніко-криміналістичне забезпечення судово-експертної діяльності.

Інформаційно-довідкове забезпечення судово-експертної діяльності.

Компетентність судового експерта: рівні компетентності.

Поняття та види компетенції.

Правовий статус судового експерта.

Дії, які забороняються вчиняти судовому експерту.

Поняття суб'єкта судово-експертної діяльності.

Види суб'єктів судово-експертної діяльності.

Тема 3. Судова експертиза як форма використання спеціальних знань.

Історія розвитку судової експертизи.

Поняття та сутність судової експертизи. Ознаки судової експертизи: родові та видові. Предмет, об'єкти, завдання, методи та методики судової експертизи.

Класифікація судових експертиз. Підстави класифікації судових експертиз: за галузями спеціальних знань, що використовуються при їх проведенні (класи, роди, види та підвиди); за місцем проведення; за послідовністю проведення; за обсягом дослідження; за чисельністю складу виконавців досліджень; за ступенем індивідуалізації об'єктів, що досліджуються. Класи експертиз. Роди експертиз. Види експертиз. Підвиди експертиз. Інтеграція спеціальних знань як основа проведення комплексної експертизи.

Основні терміни та поняття: спеціальні знання, форми спеціальних знань, судова експертиза, судово-експертна діяльність, родова ознака судової експертизи, видова ознака судової експертизи, предмет судової експертизи, об'єкт судової експертизи, завдання судової експертизи, класифікація, основна експертиза, повторна експертиза, комісійна експертиза, комплексна експертиза, додаткова експертиза, первинна експертиза, клас експертизи, род експертизи, вид експертизи, підвид експертизи.

Завдання для самостійної роботи теоретичного спрямування:

Завдання 1. Дати визначення:

- спеціальні знання – це ...;
- судова експертиза – це ...;
- об'єкт експертизи – це ...;
- предмет експертизи – це ...;
- методика експертного дослідження – це

Завдання 2. Проаналізуйте запропоновані точки зору та висловіть свою думку:

1. «Обізнані особи» – це особи, які залучалися до участі у справі з метою спостереження і встановлення обставин, пізнання яких вимагало застосування спеціальних знань у науці, мистецтві, ремеслі чи іншій галузі та надання висновку або висловлення думки про них.

2. «Обізнані особи» – це особи, які володіють спеціальними знаннями і навичками їх застосування, не заінтересовані у вирішенні справи і залучаються слідчим та судом з метою сприяння встановленні істини в справі у випадках та формах, визначених законом.

Завдання 3. Зробіть порівняльний аналіз: поняття «незалежність судового експерта» та «незалежність судової експертизи».

Завдання 4. Обґрунтуйте процесуально закріплені характерні ознаки судової експертизи:

1) використання експертом спеціальних знань; експертне дослідження розуміється як процес застосування спеціальних знань стосовно об'єктів дослідження;

2) кримінально-процесуальна форма призначення судової експертизи;

3) процесуальна самостійність судового експерта;

4) індивідуальна відповідальність судового експерта;

5) безпосереднє дослідження об'єктів експертизи судовим експертом;

6) об'єктивне і всебічне проведення судової експертизи;

7) процесуальне оформлення результатів експертизи;

8) проведення дослідження з метою встановлення обставин, що мають значення для кримінального провадження;

9) спеціальний суб'єкт проведення експертизи;

10) спеціальна процесуальна форма її проведення, що виражається у оформленні її результатів у спеціальному процесуальному документі – висновку експерта.

Завдання 5. Обґрунтуйте запропоновані думки чи власну позицію щодо зазначених нижче тверджень:

1. Поняття експертного забезпечення правосуддя є більш широким за змістом, ніж поняття судової експертизи.

2. Судову експертизу інколи розуміють як систему експертних установ, у яких виконуються дослідження за завданнями уповноважених осіб (органів).

3. Судову експертизу інколи розуміють як висновок експерта, у якому викладено дослідження та його результати.

Завдання для самостійної роботи практичного спрямування:

Завдання 1. У таблиці розпишіть спільні риси та відмінності між експертом та спеціалістом (8-10 підстав).

Підстава для порівняння	Спеціаліст	Судовий експерт
Місце роботи		
Права		
Обов'язки		
Результат роботи		

Завдання 2. Загальний об'єкт експертизи – людина. Перерахуйте відповідні спеціальні об'єкти та вкажіть рід (вид) експертизи.

Наприклад: людина – почерк людини – судова почеркознавча експертиза.

Завдання 3. За запропонованим об'єктом вкажіть вид експертизи: зброя, грошова купюра, гашиш, автомобіль, підпис, мобільний телефон, комп'ютерна програма, системний блок комп'ютера, психічний стан особи, обладнання (машини чи агрегати), кров, замок, бланк документа, фотографія, скло, текст мовного повідомлення.

Завдання 4. У таблиці дайте пояснення визначення до кожного виду експертизи та відповідно наведіть приклад:

Вид експертизи	Визначення	Приклад
Первинна		
Додаткова		
Повторна		
Комплексна		
Комісійна		

Завдання 5. У таблиці за запропонованими видами судових експертиз вкажіть відповідні об'єкти судової експертизи та зазначте всіх суб'єктів судово-експертної діяльності, які можуть проводити зазначені види експертиз:

Вид експертизи	Об'єкти судової експертизи	Суб'єкти судово-експертної діяльності
Експертиза зброї та слідів і обставин її використання		
Експертиза технічного стану транспортного засобу		
Мистецтвознавча експертиза		
Судово-імунологічна експертиза		
Експертиза фінансово-кредитних операцій		
Експертиза наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів		
Електротранспортна експертиза		
Транспортно-товарознавча експертиза		
Судово-цитологічна експертиза		
Експертиза фінансово-господарської діяльності		
Фототехнічна експертиза		
Пожежно-технічна експертиза		
Експертиза у сфері інтелектуальної власності: літературних та художніх творів		
Судова молекулярно-генетична експертиза		
Експертиза фінансово-кредитних операцій		
Технічна експертиза документів		

Дорожньо-технічна експертиза		
Судово-ветеринарна експертиза		
Судово-психологічна експертиза		

Завдання 6. Доповніть фразу:

- До державних спеціалізованих установ належать:

- науково-дослідні установи судових експертиз Міністерства юстиції України;

- _____;
- _____.

- Судовому експерту забороняється використовувати свої повноваження з метою _____.

Завдання 7. Встановіть відповідність:

Клас судової експертизи	Род судової експертизи
1. Криміналістичні експертизи	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Почеркознавча експертиза ✓ Експертиза зброї та слідів і обставин її використання ✓ Експертиза волокнистих матеріалів ✓ Експертиза харчових продуктів ✓ Експертиза комерційної таємниці (ноу-хау) і раціоналізаторських пропозицій ✓ Дорожньо-технічна експертиза ✓ Оціночно-будівельна експертиза ✓ Інженерно-механічна експертиза ✓ Експертиза фінансово-господарської діяльності ✓ Експертиза сировини та споживчих товарів ✓ Транспортно-товарознавча експертиза
2. Інженерно-технічні експертизи	
3. Економічні експертизи	
4. Товарознавчі експертизи	
5. Експертиза у сфері інтелектуальної власності	

Підстава класифікації	Вид судової експертизи
1. За місцем проведення	необов'язкові
2. За послідовністю	комісійна
3. За обсягом	комплексна
4. За кількістю експертів	додаткова
5. За характером використаних знань	експертизи проводяться в експертних установах
6. За обов'язковістю проведення	повторна

Завдання 8. Знайдіть та виправте помилку:

Судова експертиза – це прикладне дослідження на основі спеціальних знань у галузі науки, техніки, мистецтва, ремесла тощо матеріальних об'єктів з метою надання висновку з питань, що є або будуть предметом досудового розслідування.

Якого виду судової експертизи не існує:

- комісійна;
- однорідна;
- комплексна;
- ревізійна;
- додаткова.

Завдання 9. Вставте пропущене слово або закінчіть фразу, скориставшись інтерактивною платформою:

The screenshot shows an interactive platform with four questions and a QR code. The questions are:

- За ухилення від обов'язків експерта або неправдивий висновок настав...
a) ...
b) ...
c) ...
d) ...
- У системі Міністерства охорони здоров'я України зосереджені судово-медичні та ... установи.
a) ...
b) ...
c) ...
d) ...
- У папкових висновках експерта, крім даних, передбачених законодавством, обов'язково зазначаються номер, дата видачі і строк дії...
a) ...
b) ...
c) ...
d) ...
- ... це особа, яка володіє спеціальними знаннями в науці, техніці, мистецтві і якій доручено провести дослідження обставин справи.
a) ...
b) ...
c) ...
d) ...

The screenshot shows an interactive platform with four questions and a QR code. The questions are:

1. ... це ті обставини, які можуть бути з'ясовані в процесі експертного дослідження, та фактичні дані, що встановлюються на основі спеціальних знань і дослідження матеріалів провадження (справи).
2. Для підвищення та поглиблення кваліфікації судового експерта і кваліфікаційних класів створюється експертно-кваліфікаційна комісія при міністерствах та інших центральних органах.
3. Судовими експертами державних спеціалізованих установ можуть бути фахівці, які мають відповідну вищу освіту, освітньо-кваліфікаційний рівень не нижче спеціаліста, пройшли відповідну підготовку та отримали ...
4. Виключно ... спеціалізованими установами здійснюється судово-експертна діяльність, пов'язана з проведенням криміналістичних, судово-медичних і судово-психіатричних експертиз.

Завдання 10. Вирішіть тест із однією правильною відповіддю:

Підстава для проведення додаткової експертизи:

- 1) висновок експерта визнано необґрунтованим;
- 2) при призначенні експертизи було порушено вимоги кримінально-процесуального закону;
- 3) висновок експерта визнано таким, що суперечить іншим матеріалам провадження;
- 4) експертиза була визнана не досить ясною;
- 5) експерт був не компетентний.

Судова експертиза це:

- 1) одна з форм використання науково-технічних досягнень різних галузей знань;

- 2) один із розділів науки криміналістики;
- 3) процесуальна дія, яка полягає в дослідженні експертом речових доказів та інших матеріалів.

Предметом судової експертизи є:

- 1) матеріали кримінального провадження;
- 2) фактичні дані, які встановлюються у процесі розслідування кримінального правопорушення;
- 3) об'єкти, явища і процеси, які досліджуються.

Об'єктом судової експертизи є:

- 1) матеріали кримінального провадження;
- 2) об'єкти, явища і процеси;
- 3) фактичні дані, які встановлюються у процесі розслідування кримінального правопорушення.

Комплексна експертиза це:

- 1) експертиза, в якій беруть участь не менше двох експертів однієї спеціальності;
- 2) експертиза, під час якої досліджуються ті ж самі питання та ті ж самі об'єкти;
- 3) експертиза, яка проводиться експертами різних спеціальностей для вирішення питань, суміжних для різних родів (видів) судових експертиз.

Під час проведення якої експертизи досліджуються ті самі об'єкти та вирішуються ті самі питання, що й при проведенні первинної експертизи:

- 1) основної;
- 2) повторної;
- 3) додаткової.

За обсягом експертизи поділяються:

- 1) основна та повторна;
- 2) основна та додаткова;
- 3) первинна та додаткова.

Завдання 11. Розгадайте кросворд, скориставшись інтерактивною платформою:

<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse; text-align: center;"> <tr><td>Ш</td><td>Т</td><td>Д</td><td>Е</td><td>М</td><td>П</td><td>Е</td><td>К</td><td>С</td><td>П</td><td>Е</td><td>Р</td><td>Т</td><td>Є</td><td>Н</td><td>Ж</td><td>Г</td><td>П</td></tr> <tr><td>Ч</td><td>О</td><td>Є</td><td>Л</td><td>П</td><td>І</td><td>І</td><td>Б</td><td>П</td><td>Р</td><td>А</td><td>В</td><td>А</td><td>Ф</td><td>Н</td><td>И</td><td>С</td><td>Є</td></tr> <tr><td>Д</td><td>Щ</td><td>У</td><td>К</td><td>О</td><td>М</td><td>П</td><td>Е</td><td>Т</td><td>Е</td><td>Н</td><td>Т</td><td>Н</td><td>І</td><td>С</td><td>Т</td><td>Ь</td><td></td></tr> <tr><td>К</td><td>О</td><td>М</td><td>П</td><td>Е</td><td>Т</td><td>Е</td><td>Н</td><td>Ц</td><td>І</td><td>Я</td><td>Д</td><td>І</td><td>В</td><td>Я</td><td>Щ</td><td>А</td><td>Ф</td></tr> <tr><td>Я</td><td>Ф</td><td>Р</td><td>Е</td><td>І</td><td>Є</td><td>І</td><td>Н</td><td>І</td><td>Ц</td><td>І</td><td>А</td><td>Т</td><td>И</td><td>В</td><td>А</td><td>Ь</td><td>Т</td></tr> <tr><td>Є</td><td>Т</td><td>І</td><td>И</td><td>Г</td><td>Д</td><td>З</td><td>Н</td><td>А</td><td>Н</td><td>Н</td><td>Я</td><td>Р</td><td>Ю</td><td>Ф</td><td>Ц</td><td>Ж</td><td>Т</td></tr> <tr><td>К</td><td>Х</td><td>М</td><td>Щ</td><td>П</td><td>О</td><td>М</td><td>И</td><td>Л</td><td>К</td><td>А</td><td>С</td><td>Н</td><td>Т</td><td>Ц</td><td>Е</td><td>Щ</td><td>Р</td></tr> <tr><td>З</td><td>А</td><td>Т</td><td>Е</td><td>С</td><td>Т</td><td>А</td><td>Ц</td><td>І</td><td>Я</td><td>Щ</td><td>Х</td><td>Н</td><td>О</td><td>Б</td><td>Ф</td><td>Т</td><td>Л</td></tr> <tr><td>Ю</td><td>Щ</td><td>Х</td><td>Щ</td><td>Л</td><td>Ж</td><td>Й</td><td>І</td><td>С</td><td>Щ</td><td>І</td><td>К</td><td>Г</td><td>Р</td><td>З</td><td>І</td><td>Б</td><td>Я</td></tr> <tr><td>Р</td><td>Д</td><td>Б</td><td>П</td><td>Ь</td><td>П</td><td>О</td><td>В</td><td>Т</td><td>О</td><td>Р</td><td>Н</td><td>А</td><td>Г</td><td>В</td><td>К</td><td>Й</td><td>С</td></tr> </table>	Ш	Т	Д	Е	М	П	Е	К	С	П	Е	Р	Т	Є	Н	Ж	Г	П	Ч	О	Є	Л	П	І	І	Б	П	Р	А	В	А	Ф	Н	И	С	Є	Д	Щ	У	К	О	М	П	Е	Т	Е	Н	Т	Н	І	С	Т	Ь		К	О	М	П	Е	Т	Е	Н	Ц	І	Я	Д	І	В	Я	Щ	А	Ф	Я	Ф	Р	Е	І	Є	І	Н	І	Ц	І	А	Т	И	В	А	Ь	Т	Є	Т	І	И	Г	Д	З	Н	А	Н	Н	Я	Р	Ю	Ф	Ц	Ж	Т	К	Х	М	Щ	П	О	М	И	Л	К	А	С	Н	Т	Ц	Е	Щ	Р	З	А	Т	Е	С	Т	А	Ц	І	Я	Щ	Х	Н	О	Б	Ф	Т	Л	Ю	Щ	Х	Щ	Л	Ж	Й	І	С	Щ	І	К	Г	Р	З	І	Б	Я	Р	Д	Б	П	Ь	П	О	В	Т	О	Р	Н	А	Г	В	К	Й	С	<ol style="list-style-type: none"> 1. СПЕЦІАЛІСТ 2. ЗНАННЯ 3. КОМПЕТЕНТНІСТЬ 4. ПРАВА 5. ІНІЦІАТИВА 6. ПОВТОРНА 7. ПОМИЛКА 8. АТЕСТАЦІЯ 9. КОМПЕТЕНЦІЯ 10. ЕКСПЕРТ
Ш	Т	Д	Е	М	П	Е	К	С	П	Е	Р	Т	Є	Н	Ж	Г	П																																																																																																																																																																				
Ч	О	Є	Л	П	І	І	Б	П	Р	А	В	А	Ф	Н	И	С	Є																																																																																																																																																																				
Д	Щ	У	К	О	М	П	Е	Т	Е	Н	Т	Н	І	С	Т	Ь																																																																																																																																																																					
К	О	М	П	Е	Т	Е	Н	Ц	І	Я	Д	І	В	Я	Щ	А	Ф																																																																																																																																																																				
Я	Ф	Р	Е	І	Є	І	Н	І	Ц	І	А	Т	И	В	А	Ь	Т																																																																																																																																																																				
Є	Т	І	И	Г	Д	З	Н	А	Н	Н	Я	Р	Ю	Ф	Ц	Ж	Т																																																																																																																																																																				
К	Х	М	Щ	П	О	М	И	Л	К	А	С	Н	Т	Ц	Е	Щ	Р																																																																																																																																																																				
З	А	Т	Е	С	Т	А	Ц	І	Я	Щ	Х	Н	О	Б	Ф	Т	Л																																																																																																																																																																				
Ю	Щ	Х	Щ	Л	Ж	Й	І	С	Щ	І	К	Г	Р	З	І	Б	Я																																																																																																																																																																				
Р	Д	Б	П	Ь	П	О	В	Т	О	Р	Н	А	Г	В	К	Й	С																																																																																																																																																																				

Питання для самоконтролю:

Поняття та сутність судової експертизи.

Ознаки судової експертизи: родові та видові.

Предмет, об'єкти, завдання, методи та методики судової експертизи.

Підстави класифікації судових експертиз.

Класи експертиз.

Роди експертиз.

Види експертиз.

Підвиди експертиз.

Тема 4. Експертні завдання та експертні дослідження. Експертні технології.

Поняття експертних завдань та їх види. Поняття експертного дослідження та його види: класифікаційні; ідентифікаційні; діагностичні; ситуаційні дослідження.

Ідентифікаційні і класифікаційні дослідження. Тотожність як фізичний стан матеріальних об'єктів. Співвідношення поняття тотожність, подібність і групова (родова) належність матеріальних об'єктів. Поняття ідентифікації як процесу, завдання і спеціального методу криміналістичного дослідження.

Ознаки, що використовуються в ідентифікаційних криміналістичних дослідженнях для встановлення тотожності, групової належності та спільності джерела походження досліджуваних об'єктів. Поняття ідентифікаційної сукупності ознак, ідентифікаційного поля і періоду при експертному дослідженні окремих об'єктів.

Діагностичні і ситуаційні дослідження в експертній практиці. Завдання неідентифікаційних досліджень окремих видів об'єктів. Методи і технічні засоби, що використовуються в експертній практиці при неідентифікаційних дослідженнях.

Поняття експертної методики та її сутність. Структура експертної методики і характеристика її складових частин. Види експертних методик. Функції експертних методик та їх взаємозв'язок.

Загальна характеристика процесів формування експертних методик. Джерела, фактори і шляхи формування експертних методик.

Реалізація експертних методик. Прийоми використання методик експериментального дослідження, оцінка і фіксація отриманих результатів. Державна реєстрація експертних методик.

Поняття експертного дослідження. Стадії експертного дослідження: загальна характеристика. Експертне дослідження, методика експертного дослідження: розмежування та поняття.

Стадія попереднього дослідження: завдання, шляхи їх вирішення. Стадія роздільного дослідження: завдання, шляхи їх вирішення. Стадія експертного експерименту: завдання, шляхи їх вирішення. Стадія порівняльного дослідження: завдання, шляхи їх вирішення. Стадія оцінки результатів проведеного дослідження та формулювання висновків судових експертів: завдання, шляхи їх вирішення. Стадія оформлення результатів проведеного дослідження: завдання, шляхи їх вирішення.

Основні терміни та поняття: експертна методика, експертне дослідження, експертна технологія, експертний алгоритм, ідентифікація, ідентифікаційне поле, ідентифікаційна сукупність, діагностика, завдання, ідентифікаційне завдання, неідентифікаційні завдання, діагностичне завдання, ситуаційне завдання, класифікаційне завдання, загальна методика, типова методика, окрема методика, конкретна методика, функції експертних методик,

стадія експертного дослідження, попередня (підготовча) стадія, роздільна стадія, експертний експеримент, порівняльна стадія, стадія оцінки результатів порівняльного дослідження та формування висновків, оформлення результатів дослідження висновком експерта, реєстрація експертних методик.

Завдання для самостійної роботи теоретичного спрямування:

Завдання 1. Дайте визначення наступним поняттям:

- експертна методика – це ...;
- експертний алгоритм – це ...;
- ідентифікація – це ...;
- діагностика – це ... ;
- ідентифікаційне завдання – це;
- діагностичне завдання – це

Завдання 2. Зробіть порівняльний аналіз: поняття «завдання етапу експертизи» та «завдання експертизи»; «експертна методика» та «експертна технологія».

Завдання 3. Здійснити аналіз ст. 8 Закону України «Про судову експертизу» від 25.02.1994 № 4038-XII; Порядку атестації та державної реєстрації методик проведення судових експертиз: Постанова від 02.07.2008 № 595; Порядку ведення Реєстру методик проведення судових експертиз: Наказ МЮ України від 02.10.2008 №1666/5; переліку рекомендованих науково-технічної та довідкової літератури, що використовуються під час проведення судових експертиз: Наказ МЮ України від 30.07.2010 № 1722/5.

Завдання для самостійної роботи практичного спрямування:

Завдання 1. За питаннями, зазначеними нижче, вкажіть вид експертного завдання:

1. Чи в справному стані знаходиться наданий на дослідження технічний пристрій (системний блок комп'ютера)?
2. Яка відстань необхідна для безпечного обгону попутного транспортного засобу в умовах даної дорожньої обстановки?
3. Як повинен був діяти водій у даній дорожній обстановці, згідно з технічними вимогами Правил дорожнього руху?
4. Яким чином можуть вплинути умови виховання кожного із батьків на психологічний стан та розвиток дитини?
5. Чи придатна зброя, що надійшла на дослідження, до пострілів?
6. Чи виконані рукописні тексти (рукописні записи) у документі (документах) (назва документа та його реквізити, графа, рядок) однією особою?
7. Чи мав водій технічну можливість шляхом екстреного гальмування зупинити транспортний засіб з моменту виникнення небезпеки для руху (указується момент виникнення небезпеки), не доїжджаючи до перешкоди (пішохода)?
8. Який механізм утворення слідів (удар, ковзання тощо)?

9. У якому напрямку відносно слідосприймаючої поверхні рухався транспортний засіб?

10. На якому місці дороги сталося зіткнення транспортних засобів (наїзд на пішохода)?

11. Чи залишені сліди певними частинами даного транспортного засобу, що виступають?

12. Чи є автор та виконавець тексту однією або різними особами?

13. Які риси соціально-біографічного портрета автора можна встановити за текстом анонімного листа, що починається, та відповідно закінчується словами: «...»?

14. Яким способом виконані записи (пишучим пристроєм чи із застосуванням копіювально-множної техніки, шляхом монтажу)?

15. Чи вносилися зміни в рукописні записи шляхом травлення (змивання)?

16. Якою речовиною утворено плями на предметі?

17. Чи відповідає фактичне землекористування правовстановлювальним документам, документації із землестрою на земельні ділянки та нормативно-правовим актам?

Завдання 2. Перерахуйте послідовність дій експерта на стадії експертного дослідження:

1. попередня стадія дослідження;
2. роздільна стадія дослідження;
3. порівняльна стадія дослідження;
4. стадія оцінки та формулювання висновку.

Завдання 3. Закінчіть фразу:

- Державна реєстрація методик проводиться Мін'юстом України, який є _____.

- Атестація методик полягає в оцінці _____.

• Вирішення найважливіших питань розвитку судової експертизи, що мають міжвідомчий характер, проводить _____.

Завдання 4. Перерахуйте функції експертних методик та охарактеризуйте їх зміст:

Функції експертних методик	Зміст

Завдання 5. Доповніть твердження:

До методик, що пройшли атестацію та державну реєстрацію, можуть бути внесені зміни, пов'язані з:

- появою нових об'єктів дослідження;
- застосуванням нового обладнання або програмних продуктів;
- змінами у законодавстві та нормативно-технічних актах;
- _____.

Завдання 6. Встановіть відповідність:

Вид методики	Характеристика
1. Загальна методика	А. Призначені для вирішення експертних завдань, проміжних завдань (підзавдань) експертного дослідження.
2. Типові методики	Б. План, схему проведення конкретного експертного дослідження, вирішення конкретного завдання, вона складається експертом при проведенні кожної окремо взятої експертизи.
3. Окремі методики	В. система правил, загальних положень, що стосуються способів вирішення завдань, методів дослідження, що використовуються як в експертній галузі експертизи в цілому, а також окремих її родах, видах.
4. Методика конкретного експертного дослідження	Г. Програми, розроблені для вирішення завдань певного типу в залежності від досліджуваних об'єктів і поставлених питань.

Функція експертної методики	Характеристика
1. Цілеспрямована функція	А. Призначені для вирішення експертних завдань, проміжних завдань (підзавдань) експертного дослідження.
2. Прагматична	Б. Засіб досягнення основної мети експертного дослідження – вирішення експертного завдання.
3. Пізнавальна	В. Експертна методика сприяє отриманню нових знань.
4. Системоутворююча	Г. Методика сприяє оптимальній організації процесу експертного дослідження в конкретних практичних умовах.

Завдання 7. Знайдіть та виправте помилку: апробація методик проводиться фахівцями експертних установ, що брали участь у їх розробленні, з метою перевірки обґрунтованості методик, а також оцінки їх ефективності та

результативності для виконання експертних завдань.

До методик, що пройшли атестацію та державну реєстрацію не можуть бути внесені ніякі зміни.

Завдання 8. Опрацюйте практичні навички роботи з реєстром експертних методик за посиланням <https://rmpse.minjust.gov.ua/page/2>.

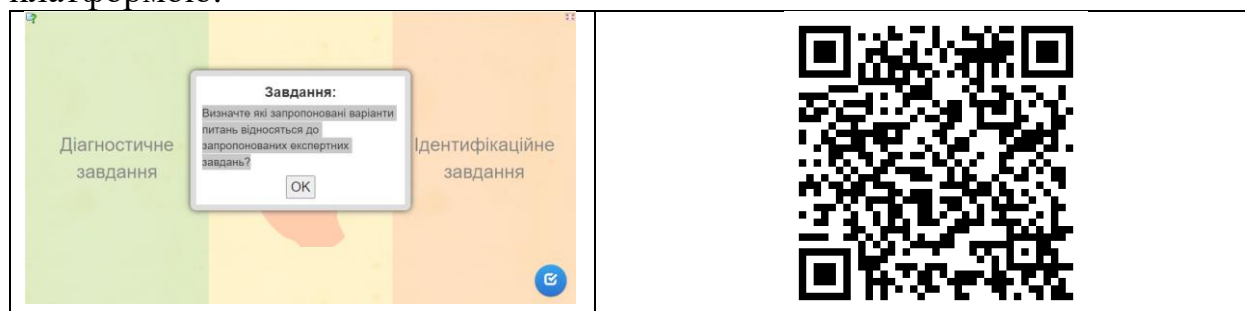
Визначте: чи дійсна методика; до якого виду експертиз відноситься; хто розробник; інші реєстраційні дані (рік створення тощо).

Завдання 9. Визначте у матеріалах експертного дослідження вид методики проведення експертизи. Для вирішення цього завдання надається зразок висновку експерта.

Завдання 10. Визначте завдання стадії експертного дослідження та сформулюйте шляхи вирішення завдань:

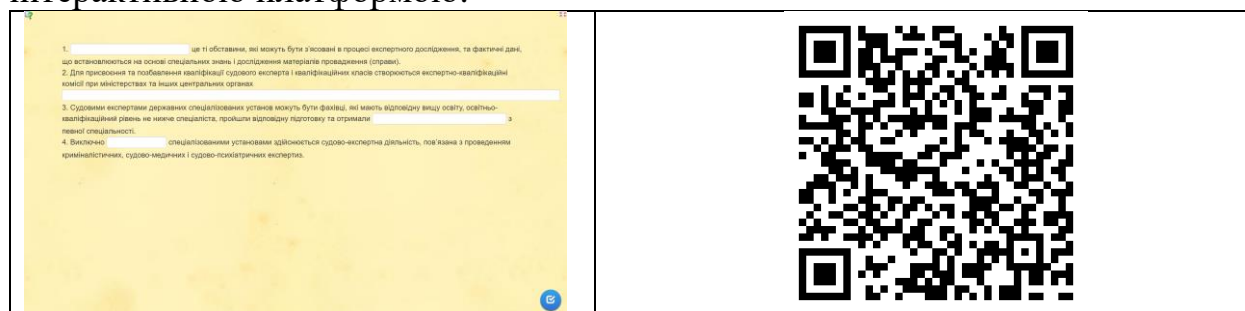
Стадія	Завдання	Шляхи вирішення завдань
1. Підготовча стадія		
2. Роздіяльна стадія		
3. Експертний експеримент		

Завдання 11. Визначте, які запропоновані варіанти питань відносяться до запропонованих експертних завдань, скориставшись інтерактивною платформою:

The screenshot shows a digital interface with a central dialog box titled "Завдання:" (Task:). The dialog box contains the text: "Визначте які запропоновані варіанти питань відносяться до запропонованих експертних завдань?" (Determine which proposed question options relate to the proposed expert tasks?). Below the text is an "OK" button. The background of the interface is split into two colored sections: a green section on the left labeled "Діагностичне завдання" (Diagnostic task) and an orange section on the right labeled "Ідентифікаційне завдання" (Identification task). To the right of the dialog box is a large QR code.

Завдання 12. Вставте пропущене слово або закінчіть фразу, скориставшись інтерактивною платформою:

The screenshot shows a digital interface with a text-based task on the left and a QR code on the right. The task text is as follows:
1. _____ це ті обставини, які можуть бути з'ясовані в процесі експертного дослідження, та фактичні дані, що встановлюються на основі спеціальних знань і дослідження матеріалів провадження (справ).
2. Для провадження та розроблення кваліфікації судового експерта і кваліфікаційних класів створюється експертно-кваліфікаційна комісія при міністерстві та інших центральних органах.
3. Судовим експертним дослідженням спеціалізовані установи можуть бути фактично, які мають відповідну вищу освіту, освітньо-кваліфікаційний рівень не менше спеціаліста, пройшли відповідну підготовку та отримали _____ з певної спеціальності.
4. Виключно _____ спеціалізовані установи здійснюють судово-експертну діяльність, пов'язану з провадженням кримінальних, судово-медичних і судово-педагогічних експертиз.

Державна реєстрація експертних методик.

Поняття експертного дослідження.

Стадії експертного дослідження: загальна характеристика.

Стадія попереднього дослідження.

Стадія роздільного дослідження.

Стадія експертного експерименту.

Стадія порівняльного дослідження.

Стадія оцінки результатів проведеного дослідження та формулювання висновків судових експертів.

Стадія оформлення результатів проведеного дослідження.

Експертне дослідження, методика експертного дослідження: розмежування та поняття.

Тема 5. Особливості призначення та проведення судових експертиз.

Слідчо-експертні ситуації, які обумовлюють призначення та проведення судових експертиз у кримінальному провадженні. Проведення судової експертизи як слідчої дії. Підготовка і призначення судової експертизи.

Прийняття рішення про проведення експертизи. Визначення конкретного предмета експертизи. Визначення виду експертизи. Формулювання питань експерту. Визначення черговості проведення декількох експертиз. Вибір часу проведення експертизи. Специфіка проведення додаткової, повторної, комісійної та комплексної експертизи. Підготовка об'єктів для проведення експертизи. Загальні правила підготовки об'єктів та матеріалів для проведення судової експертизи та правила їх оформлення та направлення. Правила відбору, упаковки, оформлення і направлення на експертизу окремих об'єктів (громіздкі предмети, рідини, луги, кислоти, сипучі речовини тощо).

Вибір експертної установи. Процесуальне оформлення призначення експертизи. Направлення матеріалів і об'єктів в експертну установу. Особливості організації проведення первинної, додаткової, повторної, комісійної та комплексної експертиз. Функції керівника спеціалізованої експертної установи

Етапи проведення судової експертизи. Особливості проведення судової експертизи.

Основні терміни та поняття: слідчо-експертні ситуації, судова експертиза, тактика призначення, тактика проведення, постанова, ухвала, питання, обов'язковість, своєчасність, вибір установи, компоненти, правила підготовки об'єктів та матеріалів, порівняльний матеріал, вільні зразки, умовно-вільні зразки, експериментальні зразки, первинна експертиза, додаткова експертиза, повторна експертиза, комісійна експертиза, комплексна експертиза, етапи проведення судової експертизи, оцінка.

Завдання для самостійної роботи теоретичного спрямування:

Завдання 1. Дайте визначення:

- тактика призначення судової експертизи – це...;
- тактика проведення судової експертизи – це ...;
- слідчо-експертна ситуація – це ...;
- вільний зразок – це ...;
- експериментальний зразок – це ...;
- умовно-вільний зразок – це

Завдання 2. Розтлумачте (надайте розгорнуту відповідь на наступні питання):

1. Правила формулювання запитань судовому експерту.
2. Особливості оформлення матеріалів при призначенні додаткової, повторної, комплексної та комісійної експертиз.
3. Типові експертні ситуації у кримінальному провадженні.

4. Вибір експерта і експертної установи для проведення судової експертизи.

5. Види зразків. Порядок відбирання зразків та направлення їх на експертизу.

Завдання для самостійної роботи практичного спрямування:

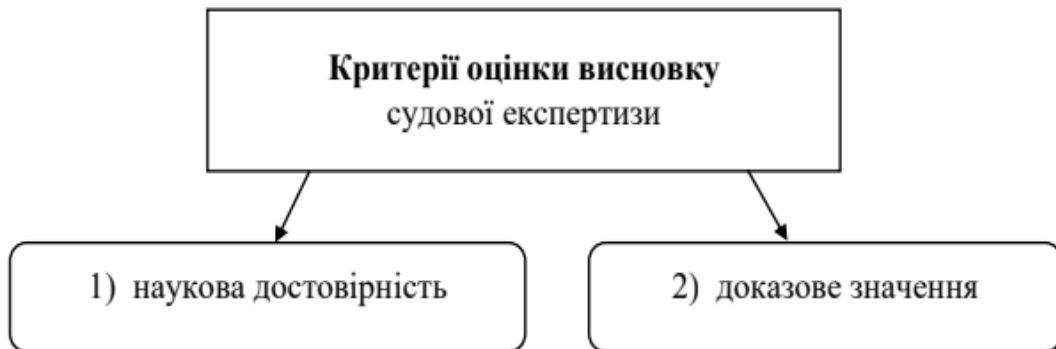
Завдання 1. Перерахуйте правила пакування до запропонованих нижче об'єктів:

Завдання 2. Напишіть алгоритм організації проведення судової експертизи:

Завдання 3. Охарактеризуйте кожний елемент, зазначений на структурно-логічній схемі «Критерії оцінки висновку судової експертизи».

Завдання 4. Перерахуйте етапи призначення та проведення судової експертизи та охарактеризуйте їх зміст:

Етапи	Зміст

Завдання 5. Доповніть пропущені фрагменти:

Компоненти слідчо-експертної ситуації:

- матеріальна обстановка;
- наявність і стан об'єктів дослідження;
- сукупність інформації (доказової, методичної);
- матеріально-технічне забезпечення;

_____ ;
 _____ ;
 _____ ;
 _____ .

Слідчий збирає зразки, які необхідні експерту в процесі таких слідчих (розшукових) дій, як:

- огляд;
- _____ .

Підставою призначення судової експертизи є:

- процесуальний документ (_____) про призначення експертизи, складений уповноваженою на те особою (органом);
- письмове звернення _____.

Судова експертиза проводиться у випадках (ст. 242 КПК України):

- _____.

Спеціаліст може бути залучений до – _____.

Експерт може бути залучений до проведення експертизи згідно з _____.

Завдання 6. У таблиці зазначте особливості призначення та організації повторної, додаткової, комісійної, комплексної експертиз:

<i>Вид експертизи</i>	<i>Особливості</i>	<i>Приклад</i>
повторна		
додаткова		
комісійна		
комплексна		

Завдання 7. Знайдіть та виправте помилку:

Експерт має право за власною ініціативою збирати матеріали для проведення експертизи.

Під час проведення експертного дослідження з метою зберігання доказів експерт насамперед повинен застосовувати руйнівні методи, пов'язані з видозміною, псуванням, втратою або знищенням досліджуваного доказу.

Процедура проведення судових експертиз у кримінальному процесуальному кодексі України називається:

- призначення і проведення судової експертизи;
- залучення експерта та проведення судової експертизи;
- проведення судової експертизи.

Завдання 8. Доповніть пропущені фрагменти:

Процес підготовки експертизи містить такі основні елементи:

- збирання необхідних матеріалів;
- визначення предмета судової експертизи;
- вибір моменту призначення експертизи;
- вибір експертної установи або експертизи;

– _____.

Класифікація судових експертиз в організаційно-процесуальному аспекті відображена в положеннях Цивільного процесуального кодексу України (ЦПКУ), Господарського процесуального кодексу України (ГПКУ), Кодексу адміністративного судочинства України (КАСУ), Кодексу України про адміністративні правопорушення (КУАП) й проводиться за такими підставами:

– за обсягом досліджень (основні та додаткові експертизи) – ст. ___ ЦПК України; ст. ___ КАС України; ст. ___ ГПК України;

– послідовністю проведення (первинні й повторні експертизи) – ст. ___ ЦПК України; ст. ___ КАС України; ст. ___ ГПК України;

– за чисельністю й складом експертів (одноособові, комісійні, комплексні експертизи) – ст. ___ ЦПК України; ст. ___ КАС України; ст. ___ ГПК України.

У тексті Кримінального процесуального кодексу України окреме нормативне закріплення вказаних видів судових експертиз _____.

У разі невиконання заявленого експертом клопотання про надання додаткових матеріалів і зразків та вчинення інших дій, пов'язаних з проведенням експертизи, протягом _____ днів з дня направлення клопотання експерт повертає матеріали _____.

Завдання 9. Перерахуйте випадки обов'язкового призначення судової експертизи в різних видах судочинства:

<i>Вид судочинства</i>	<i>Випадки</i>	<i>Приклад</i>

Завдання 10. Закінчіть фразу:

Визначаючи момент призначення експертизи, необхідно враховувати: властивості та стан об'єктів експертного дослідження; необхідність та можливість отримання порівняльних зразків; особливості експертного дослідження; _____.

Застосовувані судовим експертом під час проведення експертного дослідження науково-технічні засоби та методи не повинні створювати _____.

Процесуальний порядок призначення (залучення) судового експерта у кримінальний, цивільний, адміністративний, господарський, митний або конституційний процеси передбачений _____.

Судова експертиза є найбільш поширеною процесуальною формою використання спеціальних знань, у результаті чого органи досудового розслідування отримують висновок експерта, що є _____.

Якщо під час проведення судової експертизи або експертного дослідження об'єкт дослідження може бути пошкоджений або знищений, документ про призначення _____.

Завдання 11. Вставте пропущене слово або закінчіть фразу, скориставшись інтерактивною платформою:

 <p>Експерт залучається у ролі ... для проведення експертизи за дорученням сторони кримінального провадження.</p> <p>Під зразками для експертного дослідження слід розуміти матеріальні об'єкти, що надаються експерту для порівняння з об'єктами, які ідентифікуються або ...</p> <p>Виділено явним спеціалізованими установами здійснюється судово-експертна діяльність, пов'язана з провадженням кримінальних, судово-медичних і судово-наказателних експертиз?</p> <p>Під час проведення судових експертиз (обставин і досліджень) об'єкти дослідження можуть бути ... лише у той мірі, в якій це необхідно для дослідження.</p>	
 <p>1. Якщо судову експертизу необхідно провести на _____ або за _____ об'єкта дослідження, особа або орган, які її призначили або на замовлення яких вона проводиться, повинні забезпечити судовому експерту безперешкодний доступ до об'єкта дослідження і належні умови праці.</p> <p>2. Підставою проведення судової експертизи є _____ чи _____ органу досудового розслідування, або _____ з експертом чи експертною установою - якщо експертиза проводиться на замовлення інших осіб.</p>	

Завдання 12. Вирішіть тест із однією правильною відповіддю:

За способом отримання зразки поділяються на:

- 1) звичайні;
- 2) вільні;
- 3) імперативні;
- 4) автономні.

Сторона захисту є:

- 1) ініціатором призначення судової експертизи;
- 2) суб'єктом призначення судової експертизи;
- 3) не має ніякого відношення до процесу призначення судової експертизи.

Експерт знайомиться з постановою про призначення судової експертизи на стадії:

- 1) детального дослідження;
- 2) підготовчій стадії;
- 3) роздільній стадії.

Які з перерахованих варіантів є підставою для призначення та проведення судової експертизи:

- 1) рішення слідчого про призначення та проведення судової експертизи;
- 2) міркування судового експерта про необхідність проведення судової експертизи;
- 3) ухвала суду про призначення та проведення судової експертизи.

Слідчий або прокурор зобов'язані забезпечити проведення експертизи щодо:

- 1) встановлення ступеня тяжкості та характеру тілесних ушкоджень;
- 2) придатності сліду;
- 3) встановлення питань права.

Визначаючи момент призначення судової експертизи, необхідно враховувати:

- 1) процесуальні строки кримінального провадження;
- 2) властивості та стан об'єктів експертного дослідження;
- 3) слідчу ситуацію, яка склалася на момент розслідування.

Підстави призначення судової експертизи:

- 1) факультативна та особиста підстави;
- 2) фактична та юридична підстави;
- 3) факультативні та фактична підстави.

Завдання 13. Розгадайте кросворд, скориставшись інтерактивною платформою:

Р К І Ч Я К І О П Р И З Н А Ч Е Н Н Я П В Г М	1. ЗРАДКИ 2. ТАКТИКА 3. ЕКСПЕРТИЗА 4. ТЕХНОЛОГІЯ 5. ПРИЗНАЧЕННЯ 6. ЗВЕРЖЕНІСТЬ 7. ЛІДСТВА 8. ОСОБ'ЯЗКОВІСТЬ 9. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНИЙ
Д Т С В Ь Б Е К С П Е Р Т И З А В І Д А Й Ч Б	
І Ч Г Б А В А П І Д С Т А В А Ч П Т Г Ж З Ю Я Г Ф Щ	
Я К В З М У Ч Г Г М Б Я С З Б Е Р Е Ж Е Н І С Т Ь	
І О Ц І Д Н Ц С Б Т А К Т И К А Ф Х Ц І Д Ш Ч І Л П	
І О С Ь І С Ю Е Д Е Ь С Г Л И И А И Ч К К П Е С Б Ж Б	
І Ю Х Ю Ч Ш П І Х Ж Г Я У Ц Я У В Р Д Ф П Й І В	
І С Ч И В И Л У В Н Т Р Х У И Й І У О М П Л Ц Т М Й	
І І З Л П Н Ь С О Б О В 'Я З К О В І С Т Ь Ш Ч И В К	
Т Е Р Е М Е Н Т А Л Ь Н И Й Г Л Ж У І И Ц Ш Ч К Г К	
І В Ш Ю Ф Т К З С О Ю Х Ч Т Л А У Т Т Ч О Р Б Л Ш В	
Ц С Б С Г Щ В Р Й Г Т Б Б Г Б Ш Р Н А І Ф Г І Ф	
І Г Н Т І Ф К З В І Б Ю Н Ш І М А У Т С Ь Н М Б	
Я Н І І Г О З И П Я П Л С Г В Щ Й А П Е С Ф Ж Ю С Е	

Питання для самоконтролю:

Слідчо-експертні ситуації, які обумовлюють призначення та проведення судових експертиз у кримінальному провадженні.

Особливості проведення судової експертизи як слідчої (розшукової) дії.

Етапи проведення судової експертизи. Особливості підготовки і призначення судової експертизи.

Особливості проведення додаткової, повторної, комісійної та комплексної експертиз.

Загальні правила підготовки об'єктів та матеріалів для проведення судової експертизи. Правила їх оформлення та направлення.

Вибір експертної установи.

Процесуальне оформлення призначення експертизи.

Тема 6. Висновок судового експерта та його оцінка.

Висновок експерта як джерело доказу. Висновок експерта як документ, що відображає хід та підсумки дослідження. Зміст та форма висновку експерта. Структура висновку експерта. Вступна частина. Опис об'єктів та їх ознак. Правила складання дослідницької частини. Опис процесу дослідження. Викладення підсумків дослідження. Наукове обґрунтування встановлених фактів. Формулювання висновків. Принципи формулювання висновків.

Ілюстративний матеріал до висновку експерта. Особливості структури висновку при проведенні експертизи кількома експертами однієї спеціальності. Види висновків експертів.

Дослідження і оцінка висновку експерта.

Тактичні особливості використання висновку судового експерта під час розслідування кримінальних правопорушень.

Поняття, природа експертних помилок. Класифікація експертних помилок. Причини та шляхи усунення експертних помилок.

Основні терміни та поняття: судова експертиза, спеціальні знання, експерт, джерело доказів, висновок судового експерта, структура висновку судового експерта, вступна частина, дослідницька частина, заключна частина, додатки до висновку, зразки, ілюстративні таблиці, схеми, графіки, види висновків, оцінка висновку експерта.

Завдання для самостійної роботи теоретичного спрямування:

Завдання 1. Дайте визначення:

- висновок експерта – це ...;
- висновок експертного дослідження – це ...;
- повідомлення про неможливість надання висновку – це ...;
- експертна помилка – це

Завдання 2. Перерахуйте ознаки, що притаманні висновку експерта.

Завдання 3. Зробіть порівняльний аналіз: «експертні помилки» і «завідомо неправдивий висновок».

Завдання для самостійної роботи практичного спрямування:

Завдання 1. Доповніть твердження:

Методи та засоби експертного дослідження повинні відповідати вимогам:

- законності;
- етичності;
- _____;
- _____.

Завдання 2. Дайте пояснення до кожної складової частини «Висновок судового експерта» та перерахуйте їх складові:

1. Вступна частина: _____.

2. Дослідницька частина:_____.

3. Заключна (висновки):_____.

Завдання 3. Проаналізуйте архівні висновки судового експерта та визначте: складові частини висновку експерта; форми висновків експерта, відповідність поставлених перед експертом питань та наданим ним висновків.

Завдання 4. Проаналізуйте запропонований фрагмент висновку судового експерта та встановіть чи у повному обсязі надані відповіді на поставлені перед експертом питання; визначте вид висновку.

На експертизу надано:

Сліди папілярних узорів на двох аркушах паперу.

В якості порівняльного матеріалу на дослідження надано:

Дактилокарти, заповнені на ім'я: Ковальської Олени Іванівни, 27.06.1972 р.н. та Сіренького Володимира Борисовича, 11.08.1963 р.н.

На вирішення експертизи поставлені питання:

1. Чи придатні для ідентифікації сліди папілярних узорів, вилучені під час огляду місця події 14.01.2024 р. у будинку №7 по вул. Золотоворітській в с. Підгірці Обухівського району Київської області?

2. Якщо так, то чи залишені вони Ковальською Оленою Іванівною, 27.06.1972 р.н. та Сіреньким Володимиром Борисовичем, 11.08.1963 р.н. чи іншою особою?

ВИСНОВКИ

1. На наданих на дослідження двох аркушах паперу зі слідами папілярних узорів, які були виявлені та вилучені при ОМП 14.01.2024 р. у будинку №7 по вул. Золотоворітській в с. Підгірці Обухівського району Київської області, наявні 2 сліди пальців рук умовно позначені цифрами: 3 з найбільшими розмірами по його осях 15x19 мм та 8 з найбільшими розмірами по його осях 15x24 мм придатні для ідентифікації по ним особи. Сліди папілярних узорів найбільшими розмірами по їх осях: 12x20 мм, 9x15 мм, 11x12 мм, 10x11 мм, 10x12 мм, 15x25 мм, 8x14 мм, 10x13 мм, 10x15 мм та 8x10 мм – не придатні для ідентифікації по ним особи.

2. Два сліди пальців рук з найбільшими розмірами по їх осях 15x19 мм та 15x24 мм, які були виявлені та вилучені при ОМП 14.01.2024 р. у будинку №7 по вул. Золотоворітській в с. Підгірці Обухівського району Київської області, залишені не гр. Ковальською Оленою Іванівною, 27.06.1972 р.н. та Сіреньким Володимиром Борисовичем, 11.08.1963 р.н., а іншою особою (особами).

Завдання 5. Проаналізуйте запропонований фрагмент висновку судового експерта та встановіть чи в повному обсязі надані відповіді на поставлені перед експертом питання; визначте вид висновку.

На вирішення експертизи поставлені питання:

1. Чи відповідає надана на дослідження пломба зеленого кольору з маркуванням «R21515992 ПАТ КИЇВОБЛ» з серцевиною червоного кольору без маркування зразку пломби, наданому для порівняння?

2. Чи змінювались першопочаткові дані у наданій на дослідження пломбі; якщо так, то яким чином?

3. Чи була виготовлена надана на дослідження пломба зеленого кольору з маркуванням «R21515992 ПАТ КИЇВОБЛ» з серцевиною червоного кольору без маркування заводом виробником чи в іншому місці?

ВИСНОВКИ

1. Надана на дослідження пломба не відповідає наданим на дослідженням зразкам пломб за параметрами маркувальних позначень, а саме не відповідає висота літер, ширина літер, міжрядковий інтервал, міжлітерний інтервал. Відсутній номер на роторній вставці.

2. На наданій на дослідження пломбі змін першопочаткових даних, а саме первинного маркування, не було.

3. Надана на дослідження пломба, згідно наданого паспорту на пломбу охоронну «Турбiон», виготовлена не заводом-виробником.

Завдання 6. У таблиці надайте характеристику (характерні ознаки) та підстави надання запропонованих документів:

Висновок експерта	Висновок експертного дослідження	Повідомлення про неможливість надання висновку

Завдання 7. У таблиці вкажіть особливості висновку експерта в залежності від виду судової експертизи та перерахуйте пританні ознаки:

Вид експертизи	Особливості
комісійна або комплексна експертизи	
повторна експертиза	
додаткова експертиза	

Завдання 8. У таблиці надайте характеристику класифікації висновків експерта:

Підстава класифікації	Види	Приклад
залежно від оцінки факту		
залежно від визначеності		

за формою презентації методів та результатів дослідження		
за стадією кримінального провадження		
за суб'єктом видання		
за видом експертизи		

Завдання 9. Знайдіть та виправте помилку:

Якщо згоди між експертами в комісії при проведенні комісійної експертизи не було досягнуто:

- 1) складається один висновок експертів, але експерт, який не згоден, не підписує документ;
- 2) експертиза повертається без виконання;
- 3) складається документ – повідомлення про неможливість проведення експертизи за причиною не досягнення згоди між експертами.

Оформлення висновку експерта, висновку експертного дослідження, повідомлення про неможливість проведення судової експертизи, клопотання експерта здійснюється в довільній формі.

Висновок експерта або експертного дослідження, повідомлення про неможливість проведення експертизи, клопотання експерта складається з двох основних частин.

Завдання 10. Доповніть фразу:

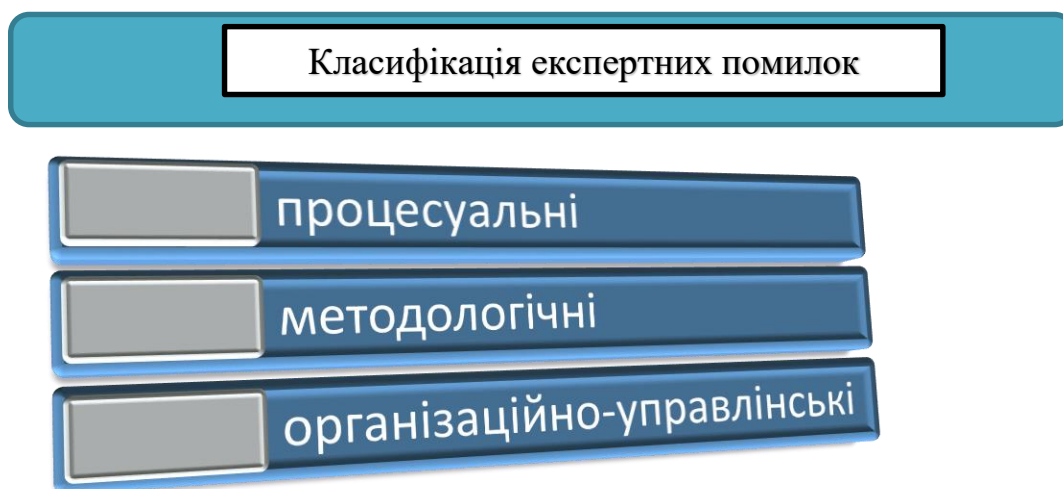
Висновок експерта не може ґрунтуватися на доказах, які визнані судом _____.

Кожна сторона кримінального провадження має право надати суду висновок експерта, який ґрунтується на його _____.

Якщо при проведенні експертизи будуть виявлені відомості, які мають значення для кримінального провадження і з приводу яких не ставилися питання, _____ . Висновок підписується _____.

В ілюстративному матеріалі висновку експерта має бути відображено:

Завдання 11. Охарактеризуйте кожний елемент, зазначений на структурно-логічній схемі «Види експертних помилок»:

Завдання 12. Вставте пропущене слово або закінчіть фразу, скориставшись інтерактивною платформою:

<p>Висновки експерта формуються на основі всебічного ... результатів дослідження.</p> <p>Висновок визнається неповним, якщо експерт дослідив ... чи ... відповів на порушені перед ним питання.</p> <p>Неясним вважається висновок, який ... викладений або має ... характер.</p> <p>Категоричний (негативний) висновок у безумовній формі ... констатує ... або можливість настання досліджуваного факту.</p>	
<p>1. Повідомлення про неможливість надання висновку – процесуальний документ, який складається у разі ... провести дослідження у передбачених законом випадках і містить три частини: ...</p> <p>2. Імовірний висновок – не являє собою встановлений факт, а є лише ... щодо нього, його існування, що в свою чергу спричиняє різноманітне тлумачення цього факту.</p> <p>3. Клопотання експерта – це ... звернення експерта до органу, який призначив експертизу, про надання ... , необхідних для проведення експертизи, створення необхідних умов для дослідження таких матеріалів у місці їх перебування.</p> <p>4. У письмових висновках експерта, крім даних, передбачених чинним законодавством, обов'язково зазначаються номер, дата видані і строк дії ...</p>	

Завдання 13. Вирішіть тест із однією правильною відповіддю:

Яким документом оформляють результати експертного дослідження:

- 1) консультативною довідкою спеціаліста;
- 2) висновком експерта;
- 3) довідкою експерта.

Який правовий статус має висновок експерта:

- 1) висновок експерта є судовим доказом;

- 2) висновок експерта є джерелом доказу;
- 3) висновок експерта є засобом доказування.

Висновок експерта викладений у письмовій формі означає:

- 1) висновок експерта – це письмове джерело доказу;
- 2) у висновку експерта фіксуються відомості на певному матеріальному носії;
- 3) у письмовому вигляді висновок експерта краще сприймається сторонами кримінального провадження при його оцінці і перевірці.

Висновок експерта це:

- 1) результати дослідження об'єктів, явищ і процесів;
- 2) фіксація ходу і результатів дослідження;
- 3) докладний опис проведених експертом досліджень та зроблені за їх результатами висновки, обґрунтовані відповіді на запитання, поставлені особою, яка залучила експерта, або слідчим суддею чи судом, що доручив проведення експертизи.

Структура висновку експерта складається з:

- 1) попередньої частини, вступної частини, дослідницької частини;
- 2) вступної частини, порівняльної частини, заключної частини;
- 3) вступної частини, дослідницької частини, заключної частини.

Що визначає доказову силу висновку експерта:

- 1) тільки висновки (відповіді на поставлені слідчим питання);
- 2) тільки висновки і факти, виявлені у ході дослідження;
- 3) тільки висновки і факти, виявлені у ході дослідження, а також їх професійна оцінка.

Після оформлення результатів експертних проваджень матеріали передаються:

- 1) разом з об'єктами передаються особі, яка призначила судову експертизу;
- 2) разом з об'єктами передаються до відділу канцелярії для реєстрації та подальшого направлення ініціаторові;
- 3) разом з об'єктами передаються в канцелярію, про що в папці-справі робиться відповідний запис.

Висновок експерта, повідомлення про неможливість проведення експертизи, клопотання експерта оформляються в:

- 1) одному примірнику;
- 2) двох примірниках;
- 3) трьох примірниках.

Якщо для проведення експертизи залучається кілька експертів, експерти мають право:

- 1) скласти один висновок;
- 2) скласти кожний свій окремий висновок;
- 3) скласти один висновок або окремі висновки.

В ілюстративному матеріалі висновку експерта повинно відображатися:

- 1) назва ілюстративного матеріалу;
- 2) упакування об'єктів дослідження;
- 3) постанова про залучення експерта та проведення судової експертизи.

Завдання 14. Розгадайте кросворд, скориставшись інтерактивною платформою:

<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse; text-align: center;"> <tr><td>Н</td><td>Ж</td><td>Я</td><td>О</td><td>С</td><td>У</td><td>Є</td><td>Е</td><td>Н</td><td>Ч</td><td>І</td><td>Ь</td><td>Р</td><td>Т</td><td>К</td><td>Х</td><td>М</td><td>Н</td><td>Ь</td><td>Г</td></tr> <tr><td>Е</td><td>В</td><td>М</td><td>Р</td><td>Щ</td><td>Ф</td><td>Ь</td><td>Ф</td><td>Я</td><td>Н</td><td>Ф</td><td>А</td><td>Б</td><td>Ш</td><td>Т</td><td>Б</td><td>К</td><td>Ж</td><td>Х</td><td>Т</td><td>Ь</td><td>З</td></tr> <tr><td>Ц</td><td>О</td><td>Ч</td><td>Г</td><td>Х</td><td>У</td><td>Ц</td><td>Ф</td><td>З</td><td>Д</td><td>О</td><td>С</td><td>Т</td><td>О</td><td>В</td><td>І</td><td>Р</td><td>Н</td><td>І</td><td>С</td><td>Т</td><td>Ь</td></tr> <tr><td>Ю</td><td>М</td><td>Д</td><td>Е</td><td>Ш</td><td>И</td><td>Ж</td><td>М</td><td>Х</td><td>Ц</td><td>Р</td><td>Т</td><td>А</td><td>Л</td><td>В</td><td>Ф</td><td>П</td><td>Ж</td><td>Е</td><td>Ч</td><td>А</td><td>Ф</td></tr> <tr><td>Ф</td><td>Х</td><td>С</td><td>Щ</td><td>Й</td><td>Й</td><td>И</td><td>Г</td><td>М</td><td>У</td><td>И</td><td>Г</td><td>Д</td><td>Д</td><td>Ь</td><td>Ю</td><td>Щ</td><td>Ш</td><td>Т</td><td>І</td><td>А</td><td></td></tr> <tr><td>Щ</td><td>Є</td><td>Й</td><td>Л</td><td>Г</td><td>Ф</td><td>М</td><td>І</td><td>Ж</td><td>М</td><td>І</td><td>Н</td><td>Я</td><td>Ч</td><td>М</td><td>Ш</td><td>Г</td><td>І</td><td>К</td><td>Я</td><td>А</td><td></td></tr> <tr><td>О</td><td>О</td><td>В</td><td>Я</td><td>Л</td><td>І</td><td>О</td><td>Ц</td><td>І</td><td>Н</td><td>К</td><td>А</td><td>Й</td><td>Б</td><td>М</td><td>Х</td><td>Е</td><td>Т</td><td>Ю</td><td>Ч</td><td>Г</td><td>Щ</td></tr> <tr><td>Ю</td><td>М</td><td>М</td><td>Ц</td><td>П</td><td>О</td><td>В</td><td>Н</td><td>О</td><td>Т</td><td>А</td><td>В</td><td>Х</td><td>Ц</td><td>Т</td><td>Д</td><td>Ю</td><td>Ф</td><td>І</td><td>І</td><td>Е</td><td>І</td></tr> <tr><td>К</td><td>Л</td><td>А</td><td>С</td><td>И</td><td>Ф</td><td>І</td><td>К</td><td>А</td><td>Ц</td><td>І</td><td>Я</td><td>О</td><td>Ь</td><td>Д</td><td>Ф</td><td>Ф</td><td>Р</td><td>А</td><td>Л</td><td>З</td><td>Ц</td></tr> <tr><td>Ь</td><td>Е</td><td>І</td><td>Н</td><td>С</td><td>Т</td><td>Р</td><td>У</td><td>К</td><td>Т</td><td>У</td><td>Р</td><td>А</td><td>Я</td><td>У</td><td>П</td><td>Б</td><td>К</td><td>М</td><td>З</td><td>З</td><td>Ч</td></tr> <tr><td>П</td><td>И</td><td>Г</td><td>В</td><td>И</td><td>С</td><td>Н</td><td>О</td><td>В</td><td>О</td><td>К</td><td>Є</td><td>Р</td><td>Щ</td><td>Ч</td><td>Ш</td><td>М</td><td>П</td><td>З</td><td>С</td><td>Г</td><td></td></tr> <tr><td>Е</td><td>И</td><td>Ю</td><td>П</td><td>О</td><td>М</td><td>И</td><td>Л</td><td>К</td><td>А</td><td>У</td><td>Ж</td><td>В</td><td>К</td><td>П</td><td>З</td><td>Є</td><td>Є</td><td>Г</td><td>Д</td><td>О</td><td>Ь</td></tr> <tr><td>І</td><td>Ц</td><td>П</td><td>Н</td><td>Е</td><td>Т</td><td>Й</td><td>Ц</td><td>Р</td><td>Й</td><td>Ф</td><td>М</td><td>С</td><td>Ч</td><td>Ю</td><td>Ш</td><td>К</td><td>Д</td><td>И</td><td>Б</td><td>Г</td><td>П</td></tr> </table>	Н	Ж	Я	О	С	У	Є	Е	Н	Ч	І	Ь	Р	Т	К	Х	М	Н	Ь	Г	Е	В	М	Р	Щ	Ф	Ь	Ф	Я	Н	Ф	А	Б	Ш	Т	Б	К	Ж	Х	Т	Ь	З	Ц	О	Ч	Г	Х	У	Ц	Ф	З	Д	О	С	Т	О	В	І	Р	Н	І	С	Т	Ь	Ю	М	Д	Е	Ш	И	Ж	М	Х	Ц	Р	Т	А	Л	В	Ф	П	Ж	Е	Ч	А	Ф	Ф	Х	С	Щ	Й	Й	И	Г	М	У	И	Г	Д	Д	Ь	Ю	Щ	Ш	Т	І	А		Щ	Є	Й	Л	Г	Ф	М	І	Ж	М	І	Н	Я	Ч	М	Ш	Г	І	К	Я	А		О	О	В	Я	Л	І	О	Ц	І	Н	К	А	Й	Б	М	Х	Е	Т	Ю	Ч	Г	Щ	Ю	М	М	Ц	П	О	В	Н	О	Т	А	В	Х	Ц	Т	Д	Ю	Ф	І	І	Е	І	К	Л	А	С	И	Ф	І	К	А	Ц	І	Я	О	Ь	Д	Ф	Ф	Р	А	Л	З	Ц	Ь	Е	І	Н	С	Т	Р	У	К	Т	У	Р	А	Я	У	П	Б	К	М	З	З	Ч	П	И	Г	В	И	С	Н	О	В	О	К	Є	Р	Щ	Ч	Ш	М	П	З	С	Г		Е	И	Ю	П	О	М	И	Л	К	А	У	Ж	В	К	П	З	Є	Є	Г	Д	О	Ь	І	Ц	П	Н	Е	Т	Й	Ц	Р	Й	Ф	М	С	Ч	Ю	Ш	К	Д	И	Б	Г	П	<ol style="list-style-type: none"> 1. ЙМОВІРНИЙ 2. ОЦІНКА 3. ВИСНОВОК 4. ПОВНОТА 5. СТРУКТУРА 6. ПОМИЛКА 7. КЛАСИФІКАЦІЯ 8. ЧАСТИНА 9. ДОСТОВІРНІСТЬ
Н	Ж	Я	О	С	У	Є	Е	Н	Ч	І	Ь	Р	Т	К	Х	М	Н	Ь	Г																																																																																																																																																																																																																																																																										
Е	В	М	Р	Щ	Ф	Ь	Ф	Я	Н	Ф	А	Б	Ш	Т	Б	К	Ж	Х	Т	Ь	З																																																																																																																																																																																																																																																																								
Ц	О	Ч	Г	Х	У	Ц	Ф	З	Д	О	С	Т	О	В	І	Р	Н	І	С	Т	Ь																																																																																																																																																																																																																																																																								
Ю	М	Д	Е	Ш	И	Ж	М	Х	Ц	Р	Т	А	Л	В	Ф	П	Ж	Е	Ч	А	Ф																																																																																																																																																																																																																																																																								
Ф	Х	С	Щ	Й	Й	И	Г	М	У	И	Г	Д	Д	Ь	Ю	Щ	Ш	Т	І	А																																																																																																																																																																																																																																																																									
Щ	Є	Й	Л	Г	Ф	М	І	Ж	М	І	Н	Я	Ч	М	Ш	Г	І	К	Я	А																																																																																																																																																																																																																																																																									
О	О	В	Я	Л	І	О	Ц	І	Н	К	А	Й	Б	М	Х	Е	Т	Ю	Ч	Г	Щ																																																																																																																																																																																																																																																																								
Ю	М	М	Ц	П	О	В	Н	О	Т	А	В	Х	Ц	Т	Д	Ю	Ф	І	І	Е	І																																																																																																																																																																																																																																																																								
К	Л	А	С	И	Ф	І	К	А	Ц	І	Я	О	Ь	Д	Ф	Ф	Р	А	Л	З	Ц																																																																																																																																																																																																																																																																								
Ь	Е	І	Н	С	Т	Р	У	К	Т	У	Р	А	Я	У	П	Б	К	М	З	З	Ч																																																																																																																																																																																																																																																																								
П	И	Г	В	И	С	Н	О	В	О	К	Є	Р	Щ	Ч	Ш	М	П	З	С	Г																																																																																																																																																																																																																																																																									
Е	И	Ю	П	О	М	И	Л	К	А	У	Ж	В	К	П	З	Є	Є	Г	Д	О	Ь																																																																																																																																																																																																																																																																								
І	Ц	П	Н	Е	Т	Й	Ц	Р	Й	Ф	М	С	Ч	Ю	Ш	К	Д	И	Б	Г	П																																																																																																																																																																																																																																																																								

Питання для самоконтролю:

Висновок експерта як джерело доказу.

Висновок експерта як документ, що відображає хід та підсумки дослідження.

Зміст та форма висновку експерта.

Структура висновку експерта.

Особливості структури висновку експерта при проведенні експертизи кількома експертами однієї спеціальності.

Види висновків експертів.

Дослідження і оцінка висновку експерта.

Тактичні особливості використання висновку судового експерта під час розслідування кримінальних правопорушень.

Поняття, природа експертних помилок.

Класифікація експертних помилок.

Причини та шляхи усунення експертних помилок.

Тема 7. Можливості судових експертиз.

Криміналістичні експертизи. Почеркознавча і авторознавча експертизи. Технічна експертиза документів. Експертиза зброї. Трасологічна експертиза. Експертиза слідів знарядь зламу та інструментів. Експертиза транспортних засобів і утворених ними слідів. Дактилоскопічна експертиза. Експертиза слідів зубів, нігтів, губ, одягу. Встановлення цілого за частинами. Експертиза вузлів і петель. Фототехнічна та судово-портретна експертиза. Експертиза фото- і відеозапису. Вибухотехнічна експертиза.

Криміналістична експертиза матеріалів і речовин. Експертиза наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів. Експертиза металів та сплавів. Експертиза лаків, фарб і покриттів. Експертиза нафтопродуктів та паливно-мастильних матеріалів. Фармацевтична та фармакологічна експертиза. Експертиза волокон, волокнистих матеріалів та виробів з них. Експертиза пластмас і полімерів. Експертиза рідин, що містять спирт. Експертиза парфумно-косметичних виробів.

Біологічні експертизи. Дослідження об'єктів рослинного походження. Дослідження об'єктів тваринного походження.

Економічні експертизи. Дослідження документів бухгалтерського обліку і звітності. Дослідження документів про фінансово-кредитні операції. Дослідження документів про економічну діяльність підприємств і організацій.

Можливості окремих видів технічних та технологічної експертиз. Технічна експертиза загального характеру. Пожежно-технічна експертиза. Будівельно-технічна експертиза. Автотехнічна експертиза. Технічна експертиза вибухів. Технологічна експертиза.

Основні терміни та поняття: судова експертиза, спеціальні знання, експерт, експертні завдання, предмет експертизи, об'єкт експертизи, криміналістичні експертизи, криміналістична експертиза матеріалів і речовин, біологічні експертизи, економічні експертизи, технічні та технологічні експертизи тощо.

Завдання для самостійної роботи практичного спрямування:

Завдання 1. Вивчіть та здійсніть аналіз можливостей окремих видів криміналістичних експертиз (висновки судових експертиз надаються викладачем).

За результатами вивчення визначте: клас, рід та вид судової експертизи, ініціатори призначення; об'єкт, завдання проведеної експертизи.

Завдання 2. Намалюйте схему, яка дозволить сформулювати уявлення про види спеціальностей при проведенні експертизи: а) у сфері інтелектуальної власності; б) судово-економічної експертизи; в) експертизи матеріалів, речовин та виробів; г) судово-медичної експертизи.

Завдання 3. Сформулюйте власне бачення ролі судової експертизи в розслідуванні злочинів; можливостей судових експертиз.

Завдання 4. Визначте основні завдання судово-медичної експертизи; сформулюйте питання та особливості (рекомендації) призначення:

1. _____
2. _____
3. _____

Завдання 5. Визначте основні завдання судової вибухотехнічної експертизи; сформулюйте питання та особливості (рекомендації) призначення:

1. _____
2. _____
3. _____

Завдання 6. Визначте основні завдання судової експертизи безпеки життєдіяльності (дослідження причин та наслідків порушень вимог безпеки життєдіяльності та охорони праці); сформулюйте питання та особливості (рекомендації) призначення:

1. _____
2. _____
3. _____

Завдання 7. Визначте основні завдання судової пожежно-технічної експертизи (дослідження обставин виникнення і поширення пожеж та дотримання вимог пожежної безпеки); сформулюйте питання та особливості (рекомендації) призначення:

1. _____
2. _____
3. _____

Завдання 8. Визначте основні завдання судової експертизи матеріалів, речовин та виробів (дослідження волокнистих матеріалів і виробів з них); сформулюйте питання та особливості (рекомендації) призначення:

1. _____
2. _____
3. _____

Завдання 9. Визначте основні завдання судової експертизи матеріалів, речовин та виробів (дослідження лакофарбових матеріалів (ЛФМ) і покриттів (ЛФП)); сформулюйте питання та особливості (рекомендації) призначення:

1. _____
2. _____
3. _____

Завдання 10. Визначте основні завдання судової експертизи матеріалів, речовин та виробів (дослідження наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів); сформулюйте питання та особливості (рекомендації) призначення:

1. _____
2. _____
3. _____

Завдання 11. Визначте основні завдання судової експертизи матеріалів, речовин та виробів (дослідження ґрунтів); сформулюйте питання та особливості (рекомендації) призначення:

1. _____
2. _____
3. _____

Завдання 12. Визначте основні завдання судової експертизи матеріалів, речовин та виробів (дослідження сильнодіючих і отруйних лікарських засобів); сформулюйте питання та особливості (рекомендації) призначення:

1. _____
2. _____
3. _____

Завдання 13. Визначте основні завдання судової трасологічної експертизи (дослідження слідів знарядь, агрегатів, інструментів та залишених ними слідів); сформулюйте питання та особливості (рекомендації) призначення:

1. _____
2. _____
3. _____

Завдання 14. Визначте основні завдання судової комп'ютерно-технічної експертизи; сформулюйте питання та особливості (рекомендації) призначення:

1. _____
2. _____
3. _____

Завдання 15. Визначте основні завдання судової фототехнічної, портретної та голографічних зображень експертизи (ідентифікація особи за ознаками зовнішності, за матеріальними зображеннями); сформулюйте питання та особливості (рекомендації) призначення:

1. _____
2. _____
3. _____

Завдання 16. Визначте основні завдання судової мистецтвознавчої експертизи (дослідження продукції на відповідність вимогам законодавства про захист суспільної моралі); сформулюйте питання та особливості (рекомендації) призначення:

1. _____
2. _____
3. _____

Завдання 17. Визначте основні завдання судової інженерно-транспортної експертизи (дослідження обставин і механізму дорожньо-транспортних пригод (ДТП)); сформулюйте питання та особливості (рекомендації) призначення:

1. _____
2. _____
3. _____

Завдання 18. Визначте основні завдання судової товарознавчої експертизи (визначення вартості машин, обладнання, сировини та споживчих товарів); сформулюйте питання та особливості (рекомендації) призначення:

1. _____
2. _____
3. _____

Завдання 19. Визначте основні завдання судової будівельно-технічної експертизи (дослідження об'єктів нерухомості, будівельних матеріалів, конструкцій та відповідних документів); сформулюйте питання та особливості (рекомендації) призначення:

1. _____
2. _____
3. _____

Завдання 20. Вирішіть тест із однією правильною відповіддю:

Установлення належності об'єктів тваринного та рослинного походження до конкретного біологічного таксона (родини, роду, виду тощо), а також виявлення мікрооб'єктів зазначеного походження в будь-якій масі або на предметах обстановки місця події є завданням:

- 1) судово-медичної експертизи;
- 2) експертизи матеріалів, речовин та виробів;
- 3) біологічної експертизи.

Ідентифікація особи за слідами її рук, які залишені на місці події, вирішення завдань, пов'язаних з визначенням механізму слідоутворення, особливостями будови руки, яка залишила слід, є завданням:

- 1) портретної експертизи;

- 2) експертизи слідів зламу;
- 3) дактилоскопічної експертизи.

За допомогою якої експертизи вирішують питання про те, у якому напрямку і з якої відстані зроблено постріл, що утворив пошкодження на об'єкті, вилученому з місця події:

- 1) військова експертиза;
- 2) експертиза зброї та слідів і обставин її використання;
- 3) трасологічна експертиза.

Основними завданнями якої експертизи є ідентифікація виконавця рукописного тексту:

- 1) почеркознавчої;
- 2) трасологічної;
- 3) дактилоскопічної.

Установлення обставин, пов'язаних з використанням комп'ютерно-технічних засобів, інформації та програмного забезпечення виявлення інформації та програмного забезпечення, що містяться на комп'ютерних носіях, є завданням:

- 1) фототехнічної експертизи;
- 2) техніко-криміналістичної;
- 3) експертизи комп'ютерної техніки і програмних продуктів.

Яка експертиза вирішує завдання установлення цілого за частинами документа, установлення документа, виготовленого шляхом монтажу із застосуванням копіювально-множувальної техніки та комп'ютерної техніки:

- 1) технічна експертиза документів;
- 2) експертиза матеріалів, речовин та виробів;
- 3) фототехнічна експертиза.

Експертиза матеріалів, речовин та виробів охоплює наступні види досліджень:

- 1) дослідження об'єктів рослинного походження;
- 2) дослідження лакофарбованих матеріалів і покриттів, дослідження ґрунтів, дослідження металів та сплавів;
- 3) визначення розміру матеріального збитку, дослідження харчових продуктів.

Завдання 21. Розгадайте кросворд, скориставшись інтерактивною платформою:

Ч	Ю	Г	У	Є	Г	И	П	Є	В	А	Г	Х	М	Е	Е	1. КЛАС 2. ЗАВДАННЯ 3. ДІАГНОСТИКА 4. КОМІСИЯ 5. МОЖЛИВІСТЬ 6. РІД 7. ІДЕНТИФІКАЦІЯ 8. ДОДАТКОВА 9. ЕКСПЕРТИЗА
В	Ю	І	Ц	Н	У	Й	А	С	Ю	М	З	Й	Ц	К	О	
С	Г	Д	Н	В	С	Є	В	Я	І	В	У	Г	А	С	Й	
Щ	Щ	О	С	Й	Ч	С	Г	Щ	Х	В	В	Г	Ц	П	Х	
І	Р	Д	Г	Х	З	Й	Ф	Ю	Ю	М	Ч	Г	Р	Е	М	
Д	І	А	Г	Н	О	С	Т	И	К	А	Ж	Ц	Й	Р	І	
Е	Д	Т	Ш	Я	Є	М	О	Ж	Л	И	В	І	С	Т	Ь	
Н	Ь	К	Л	С	З	А	В	Д	А	Н	Н	Я	Ю	И	Е	
Т	Х	О	І	Ь	К	О	М	І	С	І	Й	Н	А	З	С	
И	Щ	В	З	Щ	В	Н	М	Т	Е	Ч	Г	Ф	П	А	О	
Ф	Б	А	В	У	М	Е	Т	О	О	Б	И	В	Б	С	І	
І	Ш	Є	Я	Ц	И	К	М	Л	Д	И	Х	Є	З	І	Ж	
К	А	Є	Й	Ф	І	Х	Є	К	М	Р	С	Т	М	Є	Ь	
А	Г	Т	Ч	Т	И	Ь	Є	М	О	Г	В	Л	Б	І	Я	
Ц	Л	С	І	У	Щ	Ц	Р	Е	Ш	Ш	Й	Б	Ц	С	І	
І	Ш	Щ	Ж	И	Ф	Є	Г	Г	У	Р	Й	Ь	Н	Ч	С	
Я	Х	Р	Є	А	Ж	І	Ш	Р	Х	Ж	Е	И	А	Я	Г	

Питання для самоконтролю:

- Криміналістичні експертизи.
- Почеркознавча експертиза.
- Технічна експертиза документів.
- Експертиза зброї.
- Трасологічна експертиза.
- Дактилоскопічна експертиза.
- Фототехнічна, портретна експертизи та експертиза голографічних зображень.
- Експертиза відео-, звукозапису.
- Вибухово-технічна експертиза.
- Біологічна експертиза.
- Пожежно-технічна експертиза.
- Будівельно-технічна експертиза.
- Інженерно-транспортна експертиза.
- Експертиза безпеки життєдіяльності.
- Земельно-технічна експертиза.
- Експертиза матеріалів, речовин та виробів.
- Комп'ютерно-технічна експертиза.
- Оціночно-будівельна експертиза .
- Оціночно-технічна експертиза.
- Дорожньо-технічна експертиза.
- Телекомунікаційна експертиза.
- Електротехнічна експертиза.
- Інженерно-екологічна експертиза.
- Експертиза з питань землеустрою.
- Інженерно-механічна експертиза.
- Економічна експертиза.
- Товарознавча експертиза.
- Автотоварознавча експертиза.
- Транспортно-товарознавча експертиза.
- Експертиза військового майна.
- Експертиза у сфері інтелектуальної власності.

Психологічна експертиза.
Мистецтвознавча експертиза.
Гемологічна експертиза.
Історико-археологічна експертиза земельних ділянок.
Лінгвістична експертиза.

СИТУАЦІЙНІ ЗАВДАННЯ

1. Під час розслідування вбивства слідчий встановив, що жертва зазнала сексуального насильства. Слідчий вирішив залучити судово-медичного експерта для проведення судово-медичної експертизи.

Визначте процесуальний статус та порядок залучення судово-медичного експерта. Яке значення матимуть результати його участі?

2. Під час розслідування вбивства на тілі жертви були виявлені сліди невідомої речовини. Слідчий вирішив залучити експерта-хіміка для проведення аналізу та визначення складу речовини.

Визначте процесуальний статус та порядок залучення експерта-хіміка. Яке значення матимуть результати його участі?

3. Особа, яка має кваліфікацію судового експерта та працює в Київському науково-дослідному експертно-криміналістичному центрі МВС України, була притягнута до адміністративної відповідальності за ст. 172⁴ КУпАП (Порушення обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності).

Чи може бути така особа залучена до провадження як судовий експерт? Які обмеження до суб'єктів експертної діяльності встановлюються законодавством?

4. При розслідуванні корупційного кримінального правопорушення адвокат підозрюваного подав клопотання про проведення додаткової економічної експертизи експертами іншої державної спеціалізованої установи.

Чи може бути проведена додаткова судова експертиза у кримінальному провадженні експертом, який є працівником іншої державної спеціалізованої установи?

5. Після масової ракетної атаки Російської Федерації житлові будівлі зазнали пошкоджень. Під час проведення огляду місця події на зруйнованому об'єкті були залучені судові експерти, які здійснювали оцінку пошкоджень будівель.

Визначте процесуальний статус експерта у наведеній ситуації. Чи може бути в подальшому доручено проведення оціночно-будівельної експертизи тому самому експерту?

6. Під час розслідування кримінального правопорушення, визначеного ч. 1 статтею 140 Кримінального кодексу України (неналежне виконання професійних обов'язків медичним або фармацевтичним працівником), що спричинило смерть хворого, слідчий призначив судово-медичну експертизу. Плануючи проведення допиту лікаря, який проводив лікування померлого, слідчий вирішив запросити судового експерта, який проводив експертизу. Експерт у процесі допиту поставив лікарю низку питань, які дозволили отримати важливу інформацію про обставини злочину.

Визначте процесуальний статус експерта у наведеній ситуації. Чи відрізнятиметься правове становище експерта, якщо він візьме участь у цьому допиті за власної ініціативи з метою отримання додаткової інформації у кримінальному провадженні, необхідної для надання висновку?

7. У кримінальному провадженні щодо розслідування корупційного злочину, передбачуваного ст. 199 Кримінального кодексу України (Виготовлення, зберігання, придбання, перевезення, пересилання, ввезення в Україну з метою використання при продажу товарів, збуту або збут підроблених грошей, державних цінних паперів, що існують у паперовій формі, білетів державної лотереї, марок акцизного податку чи голографічних захисних елементів), було призначено проведення технічної експертизи документів з метою встановлення оригінальності вилучених банкнот. Членам родини експерта, в провадженні якого знаходились матеріали експертизи, стали надходити погрози, умовою невиконання яких було надання фіктивного висновку про оригінальність банкнот. Експерт звернувся до керівника установи з проханням надати йому позачергову відпустку й доручити провадження експертизи іншому експертові.

Оцініть ситуацію. Яке рішення має прийняти керівник експертної установи? Як мають діяти експерти у подібних ситуаціях? Які гарантії безпеки діяльності зазначених осіб, передбачені чинним законодавством; який порядок їх реалізації?

8. Під час розслідування кримінального провадження про злочин, пов'язаний із застосуванням вогнепальної зброї, на тілі потерпілого були виявлені сліди, що свідчать про застосування зброї, слідчий направив постанову про призначення судово-балістичної експертизи.

Чи правильний вид експертизи був обраний слідчим? Який вид експертизи призначається, якщо на тілі потерпілого чи на трупі виявлені сліди, що свідчать про застосування зброї?

9. Під час побутової сварки жінка завдала проникаюче ножове поранення в черевну порожнину чоловікові. В рамках кримінального провадження слідчий вирішив не залучати судово-медичного експерта, оскільки самостійно керувався наказом Міністерства охорони здоров'я України «Правила судово-медичного визначення ступеня тяжкості тілесних ушкоджень» та встановив, що нанесене тілесне ушкодження є тяжким.

Чи правомірні дії слідчого? Чи є обов'язковим в даній ситуації залучення судово-медичного експерта?

10. У будівлі торгово-розважального центру сталася пожежа. Під час надзвичайної події загинуло 3 людей, 12 було госпіталізовано, 5 людей вважались зниклими безвісти. Керівник органу досудового розслідування прийняв рішення залучити спеціалізовану пересувну лабораторію Експертної служби МВС України для участі у проведенні огляду місця події.

Який нормативний акт регламентує порядок залучення спеціалізованої пересувної лабораторії Експертної служби МВС України для участі у проведенні огляду місця події? В яких випадках судовий експерт може бути залучений в якості спеціаліста для огляду місця події?

11. Ніконов А.О. закінчив Національну академію внутрішніх справ та отримав ступінь магістра за спеціальністю «Право». Ніконов А.О. вирішив займатись судово-експертною діяльністю та облаштував приватну лабораторію в себе вдома, а згодом почав проводити експертні дослідження.

Чи правомірні дії Ніконова А.О.? Як перевірити чи має право особа здійснювати судово-експертну діяльність?

12. Під час розслідування кримінального провадження було встановлено, що на місці злочину було виявлено сліди взуття, які можуть належати підозрюваному. Для аналізу слідів було призначено судову трасологічну експертизу, і експерту було надіслано зразки ґрунту з місця події та взуття підозрюваного. Проте, через помилку в лабораторії, зразки ґрунту були зіпсовані, і експерт вирішив не включати їх до дослідження.

Оцініть дії експерта. Які процедури існують для забезпечення цілісності доказів? Які кроки слід вжити у випадку, коли докази стають непридатними для дослідження?

13. У кримінальному провадженні про нещасний випадок на виробництві, де працівник загинув від удару електричним струмом, судово-технічна експертиза встановила, що причиною смерті стала висока напруга, яка пройшла через тіло потерпілого. Експерт зазначив, що залишені на тілі опіки вказують на місце контакту з електричним джерелом. У кримінальному провадженні було два свідки, які надали різні версії події. Для перевірки їх показань слідчий вирішив провести слідчий експеримент, під час якого кожен свідок окремо відтворив свої дії на момент нещасного випадку. Експерт, який проводив судово-технічну експертизу, був залучений до експерименту. Під час проведення експерименту він активно втручався в процес, задаючи навідні питання одному зі свідків, що призвело до втрати об'єктивності даної слідчої (розшукової) дії та неможливості використання результатів експерименту для встановлення обставин розслідуваної події.

Які наслідки можуть бути внаслідок такої ситуації? Які права та обов'язки має експерт під час участі (залучення) у слідчих (розшукових) діях?

14. Керівник Державного науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України з метою проведення комплексної експертизи утворив комісію експертів, до якої залучив експерта-біолога й експерта-трасолога.

Надайте правову оцінку діям керівника експертної установи.

15. Під час розслідування кримінального провадження виникла необхідність встановлення яким способом виготовлено ніж, вилучений у підозрюваного.

Яка судова експертиза має бути призначена? Що є предметом й об'єктом цієї експертизи?

16. Під час оцінки висновку судово-дактилоскопічної експертизи слідчий визнав його не обґрунтованим та вирішив призначити повторну експертизу.

Оцініть дії слідчого.

17. Під час судового розгляду кримінальної справи виникли сумніви чи виконано підпис від імені Шваб Івана Петровича в графі «Підпис» у заповіті від 11 січня 2024 року, що посвідчений секретарем виконкому Іванківської сільської ради Кутосі А.К. за реєстровим № 107, під впливом збиваючих факторів.

Яка експертиза має бути призначена в такому випадку? Які зразки для порівняльного дослідження мають надаватися для проведення експертизи?

18. Головченко О.С. намагався отримати кредит у банку «Укргазбанк». Працівник банку, перевіряючи надані документи, запідозрив, що підписи на документах було підроблено, і звернувся до поліції.

Яку судову експертизу необхідно призначити? Сформулюйте питання експерту. Складіть постанову про призначення судової експертизи.

19. Під час судового розгляду кримінальної справи стороною захисту було заявлено клопотання про призначення судово-трасологічної експертизи, проведення якої запропоновано було доручити особі, яка володіє спеціальними знаннями, необхідними для з'ясування відповідних обставин справи, що не є працівником державної спеціалізованої установи, що провадить судово-експертну діяльність.

Чи може суд задовольнити дане клопотання?

20. Експерт самостійно зібрав додаткові матеріали, необхідні для проведення судово-почеркознавчої експертизи, що перебувала в його провадженні.

Оцініть дії експерта.

21. Під час проведення судово-почеркознавчої експертизи, судовий експерт виявив недостатню кількість порівняльних зразків. У зв'язку з цим він направив слідчому повідомлення про неможливість проведення експертизи.

Оцініть дії судового експерта.

22. Під час розслідування дорожньо-транспортної події виникла необхідність призначення комплексної автотехнічної та судово-медичної експертизи.

Як здійснити організацію проведення зазначеної судової експертизи? До якої установи мають направлятися об'єкти дослідження? Які особливості проведення даної експертизи?

23. До судово-експертної установи для проведення дактилоскопічної експертизи надійшов фрагмент скляної пляшки, на якому необхідно було виявити сліди пальців рук, і дактилоскопічна картка підозрюваної особи.

Охарактеризуйте стадії експертного дослідження. Які завдання вирішуватиме судовий експерт на кожній із цих стадій?

24. У результаті проведення трасологічної експертизи судовий експерт повідомив слідчого про відмову в її подальшому проведенні у зв'язку з

неналежною якістю наданого на дослідження сліду низу взуття, зафіксованого у гіпсовому зліпку, вилученого під час огляду місця події.

Оцініть правомірність дій експерта.

25. Ознайомившись із висновком судової лінгвістичної експертизи, адвокат вирішив отримати рецензію на цей висновок, звернувшись до наукової установи.

Проаналізуйте дії адвоката.

26. Під час оцінки висновку судової експертизи обставин і механізму дорожньо-транспортної пригоди слідчий виявив помилки в математичних розрахунках.

Який алгоритм дій слідчого в такому випадку?

27. За згодою органу, що призначив судову експертизу, керівник державної спеціалізованої установи, що проводить судові експертизи, включив до складу експертної комісії провідного фахівця іншої держави.

За нормами процесуального законодавства якої країни і на яких правових підставах повинна провадити свою діяльність зазначена судово-експертна комісія?

28. До Львівського науково-дослідного інституту судових експертиз з метою проведення експертизи наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів та прекурсорів звернувся слідчий з м. Братислава (Словаччина).

Чи має право експертна установа проводити відповідне дослідження? Який порядок проведення криміналістичних експертиз за дорученням відповідного органу іншої держави?

29. Під час огляду місця події в квартирі на підлозі в кухні було виявлено недопалок цигарки, жувальну гумку та речовину бурого кольору, схожу на кров. Слідчий вирішив призначити судову експертизу.

Яка експертиза має бути призначена? Складіть постанову про призначення судової експертизи. Які матеріали мають бути надані судовому експерту?

30. Під час огляду місця згвалтування виявлено сліди пальців рук, слину на склянці і цигарках, залишених на столі. Також слідчий знайшов недоїдки бутербродів.

Які об'єкти необхідно надати експертові для вирішення ідентифікаційних завдань? Чи обов'язковим є вилучення предмета зі слідами? В яких випадках можна обмежитися наданням копій слідів (зліпків, фотознімків) й які вимоги для оформлення таких копій?

31. На місці події було виявлено: 1) гіпсовий зліпок зі сліду протектора шини з місця події; 2) фрагменти осипу фарного скла; 3) автомобіль Audi з розбитою фарою і капотом.

Вкажіть, які судові експертизи необхідно призначити й які питання необхідно поставити на вирішення експерта.

32. Після деокупації одного з селищ Київської області у підвалі місцевого жителя було знайдено арсенал зброї, гранатометів і ствольної артилерійської зброї. Місцевий житель пояснив, що це експонати з місцевого музею.

Чи є необхідність у призначенні судових експертиз у цьому випадку? Якщо так, то вкажіть, яких саме. Які питання можна поставити на вирішення експертові?

33. Під час дослідження висновку судово-лінгвістичної експертизи адвокат звернув увагу на те, що в ньому містяться посилання на застарілі методики проведення судових експертиз, а також наукові праці видатних вчених у цій галузі й статті практиків, розміщені в Інтернет-мережі.

Чи є правомірним використання наукових праць, словників, довідників та інших наукових джерел при проведенні судових експертиз? Які джерела й методики можуть використовувати судові експерти при проведенні дослідження?

34. Під час розслідування кримінального провадження за фактом підробки диплома про вищу освіту державним службовцем було вилучено залікові, екзаменаційні відомості за всі роки навчання у вищому навчальному закладі. Результати експертизи підтвердили той факт, що прізвище особи було дописано у відповідних документах.

Вкажіть, які експертизи може бути призначено в цьому випадку? Які об'єкти необхідно зібрати й надати на експертне дослідження? Опишіть правила відбору вільних і експериментальних зразків у цьому випадку.

35. Під час перетину державного кордону було виявлено факт намагання використання закордонного паспорта з ознаками підробки. Під час огляду місця

події було вилучено паспорт і поміщено до спеціального пакета. Слідчий вирішив призначити судову експертизу.

Яку судову експертизу має призначити слідчий? Сформулюйте питання експерту.

36. У процесі ознайомлення з матеріалами кримінального провадження підозрюваним було знищено окремі докази шляхом закреслення барвником чорного кольору цифр у деяких документах.

Визначте можливості відновлення змісту документів та порядок дій слідчого у цій ситуації.

37. На трасі Київ-Львів відбулася дорожньо-транспортна подія у формі зіткнення двох автомобілів, один із автомобілів зник із місця події. Під час огляду з автомобіля був вилучений відеореєстратор. Із камер зовнішнього спостереження були вилучені відеозаписи, на яких зафіксовано рух зниклого автомобіля чорного кольору. На автомобільній заправній станції в м. Львів був вилучений відеозапис, на якому зафіксований водій, який купував пальне.

Складіть постанову про призначення судової експертизи? Які особливості процесу дослідження даної експертизи?

38. На зупинці громадського транспорту був затриманий гр. К., у якого в ході особистого обшуку було виявлено й вилучено речовину рослинного походження з характерним запахом маріхуани у паперовому згортку.

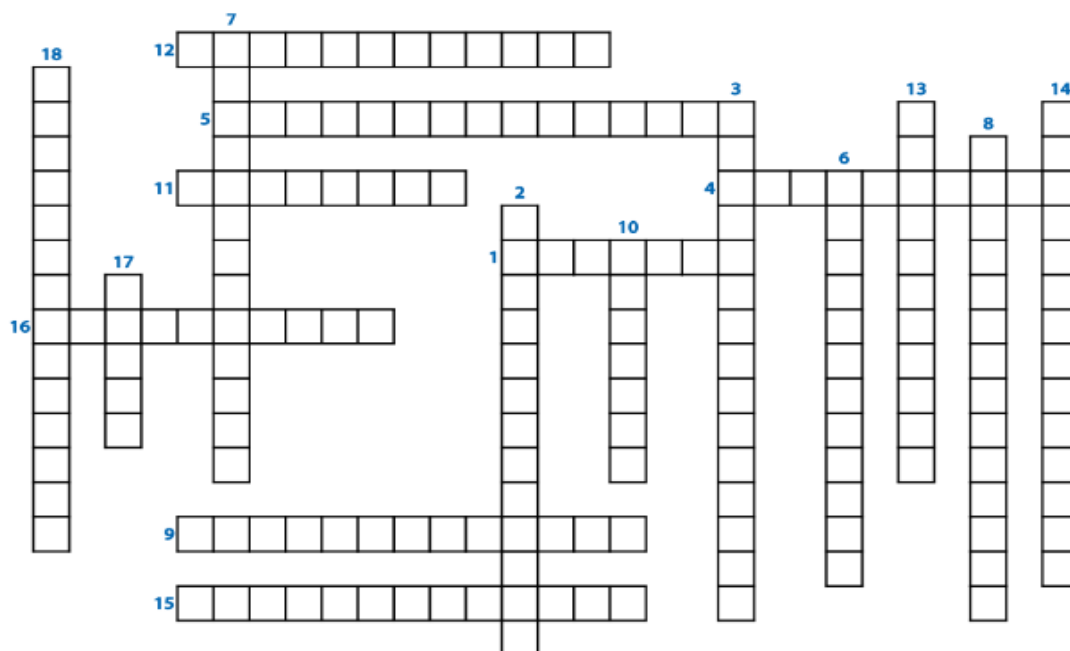
Який вид експертизи необхідно призначити? Які питання можна поставити судовому експерту?

39. Російські війська 1 березня 2022 року спрямували по будівлі Харківської облдержадміністрації (ОДА) дві ракети, що призвело до загибелі 29 осіб, руйнування самої будівлі та серйозних пошкоджень інших будівель у районі майдану Свободи. Державна служба України з надзвичайних ситуацій повідомила, що внаслідок обстрілу поблизу будівлі ОДА утворилася вирва розміром 10х9,5 м і глибиною майже 5 м. На місці удару правоохоронці зібрали уламки ракет.

Яку експертизу слід призначити? Як буде здійснюватися організація проведення зазначеної експертизи? До якої установи мають направлятися об'єкти дослідження? Які особливості процесу дослідження даної експертизи?

КРОСВОРДИ

Кросворд 1

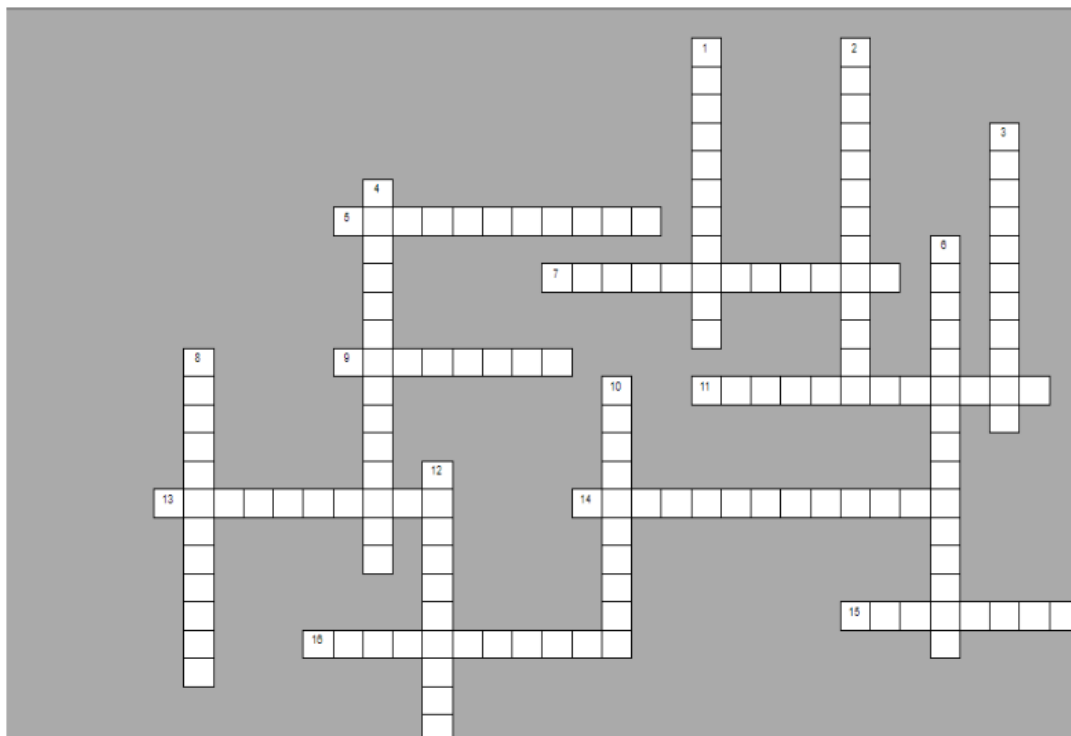
По горизонталі:

1. Хто є спеціальним суб'єктом кримінального процесу, який проводить експертне дослідження?
4. Дослідження на основі спеціальних знань у галузі науки, техніки, мистецтва, ремесла тощо, об'єктів, явищ і процесів з метою надання висновку з питань, що є або будуть предметом судового розгляду.
5. Група методів, яка включає в себе спостереження, вимірювання, опис.
9. Помилки, допущені при пізнанні сутності, властивостей, ознак об'єктів експертного дослідження.
11. Одна із частин судової експертології.
12. Функція судової експертології, яка проявляється в теорії судової експертизи, як основа для створення вчення про експертне прогнозування.
15. Згідно з вимогами якого процесуального закону проводиться судова експертиза?
16. Не загальновідомі знання в кримінальному процесі, набуті особою в результаті професійного навчання, що використовуються для вирішення завдань кримінального судочинства.

По вертикалі:

2. Функція судової експертології, яка виражає підхід до процесу пізнання, його принципи, світосприйняття дослідником.
3. Завдання, які спрямовані на ототожнення об'єкта за його відображенням.
6. Одна із форм використання спеціальних знань.
7. Функція судової експертології, яка виражає собою призначення і мету теорії. Метою судової експертології є ... накопичених категорій усіх родів (видів) судових експертиз.
10. Ненавмисна неправильність при написанні висновку.
13. Стадія експертного дослідження основним завданням якої є зіставлення, визначення збігів або розходжень.
14. Завдання, мета яких спрямована на віднесення об'єкта, явища до того чи іншого класу, роду, виду, групи.
17. Спосіб пізнання дійсності, вивчення явищ природи або суспільного життя, спосіб досягнення будь якої мети або вирішення завдання.
18. Форма використання спеціальних знань, в якій спеціаліст надає консультативну допомогу.

Кросворд 2

По горизонталі:

5. Коло повноважень, наданих експерту процесуальним законом, обсяг спеціальних знань і навичок, якими він повинен володіти.

7. Форма використання спеціальних знань, змістом якої є залучення спеціаліста до участі в проведенні досудового розслідування.

9. Послідовні практичні і розумові операції, які спрямовані на пізнання властивостей і ознак об'єктів.

11. Вид експертизи, яка передбачає перевірку особи на ментальне здоров'я.

13. Вид експертизи, у провадженні якої беруть участь декілька експертів різних за фахом або одного вузькофахового напрямку.

14. Експертиза, яка входить до класу криміналістичних експертиз, і являє собою комплекс заходів, що спрямовані на встановлення приналежності почерку рукопису й підпису конкретній людині.

15. В якому спеціальному процесуальному документі оформлюється проведене судовим експертом експертне дослідження?

16. Відповідальність за завідомо неправдивий висновок.

По вертикалі:

1. Принцип використання спеціальних знань, який передбачає збереженість, та не несе загрози життю учасникам досудового розслідування.

2. Відповідальність судового експерта за не сумлінну працю.

3. Діяльність експертів, при якій вони точно відтворюють обстановку та обставини провадження, для встановлення істини.

4. Категорія, яка характеризує суб'єктивні здібності експерта.

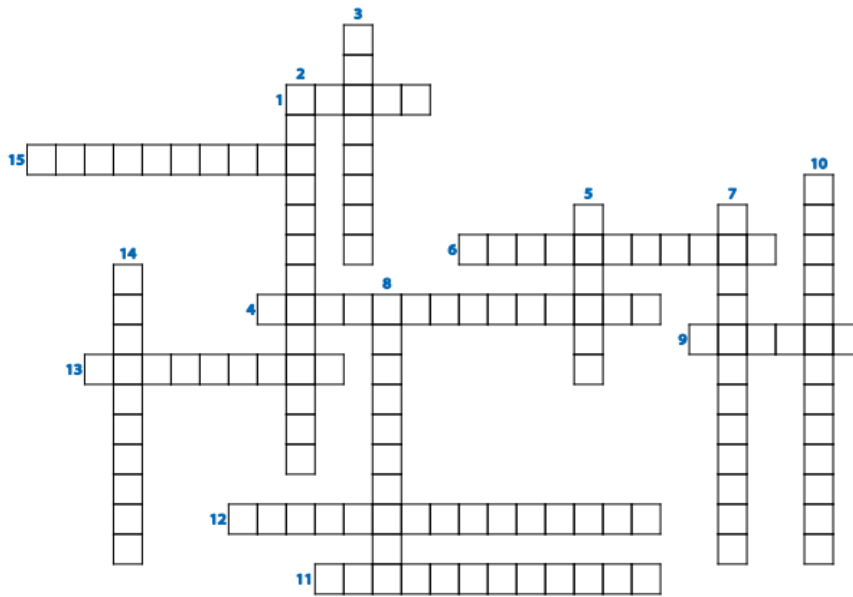
6. Вид експертного завдання, метою якого є ототожнення об'єкта за його відображеннями.

8. Вид завдання щодо встановлення природи, властивостей і стану об'єктів, виявлення змін, що відбулися в об'єкті та причинного зв'язку цих змін із вчиненим злочином.

10. Перша стадія експертного дослідження.

12. Принцип використання спеціальних знань, який передбачає роботу всіх учасників досудового процесу відповідно до закону.

Кросворд 3

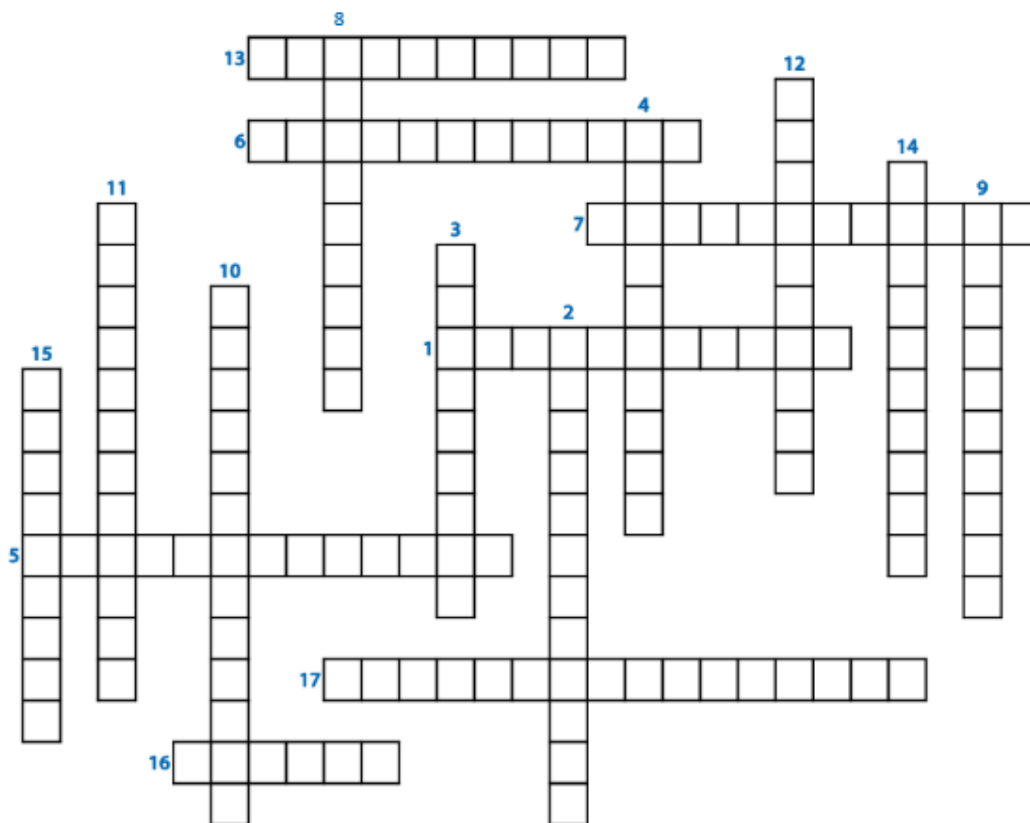
По горизонталі:

1. Спосіб пізнання дійсності, вивчення явищ природи, спосіб досягнення будь-якої мети або вирішення завдання.
4. Суб'єктивна характеристика здібностей конкретного експерта вирішувати поставлені перед ним завдання, ступінь володіння ним теорією, методами і методиками експертного дослідження; визначається досвідом експерта, його базовою освітою і рівнем спеціальної підготовки.
6. Коло повноважень, наданих експерту процесуальним законом, і обсяг спеціальних знань і навичок, якими він повинен володіти.
9. Загальнонауковий метод, зміст якого полягає у розгляді окремих сторін, властивостей складових частин чого-небудь.
11. Обсяг знань та навичок, необхідний для самостійного проведення судової експертизи за відповідною експертною спеціальністю, що встановлюється шляхом атестації судового експерта.
12. Завдання, спрямовані на ототожнення об'єкта за його відображенням.
13. Процедура оцінки, рівня теоретичних знань та практичних навичок, досвіду, здібностей, необхідних для виконання судових експертиз.
15. Особа, яка володіє спеціальними знаннями та навичками, і може надавати консультації та висновки під час досудового розслідування і судового розгляду з питань, що потребують відповідних спеціальних знань і навичок.

По вертикалі:

2. Функція судової експертології, яка виражає підхід до процесу пізнання, його принципи, світосприйняття дослідником.
3. Послідовна програма вирішення експертних завдань.
5. Офіційна експертна база даних наявних методик, що пройшла атестацію та була рекомендована для впровадження в практичну діяльність при проведенні експертиз відповідно до порядку атестації та державної реєстрації методик.
7. Завдання щодо встановлення природи, властивостей і стану об'єктів.
8. Дослідження на основі спеціальних знань у галузі науки, техніки, мистецтва, ремесла.
10. Вид компетенції експерта, який визначається наявністю у нього свідоцтва, виданого експертно-кваліфікаційною комісією, про присвоєння йому кваліфікації судового експерта певної експертної спеціальності.
14. Функція судової експертології, що полягає в упорядкуванні емпіричного матеріалу.

Кросворд 4

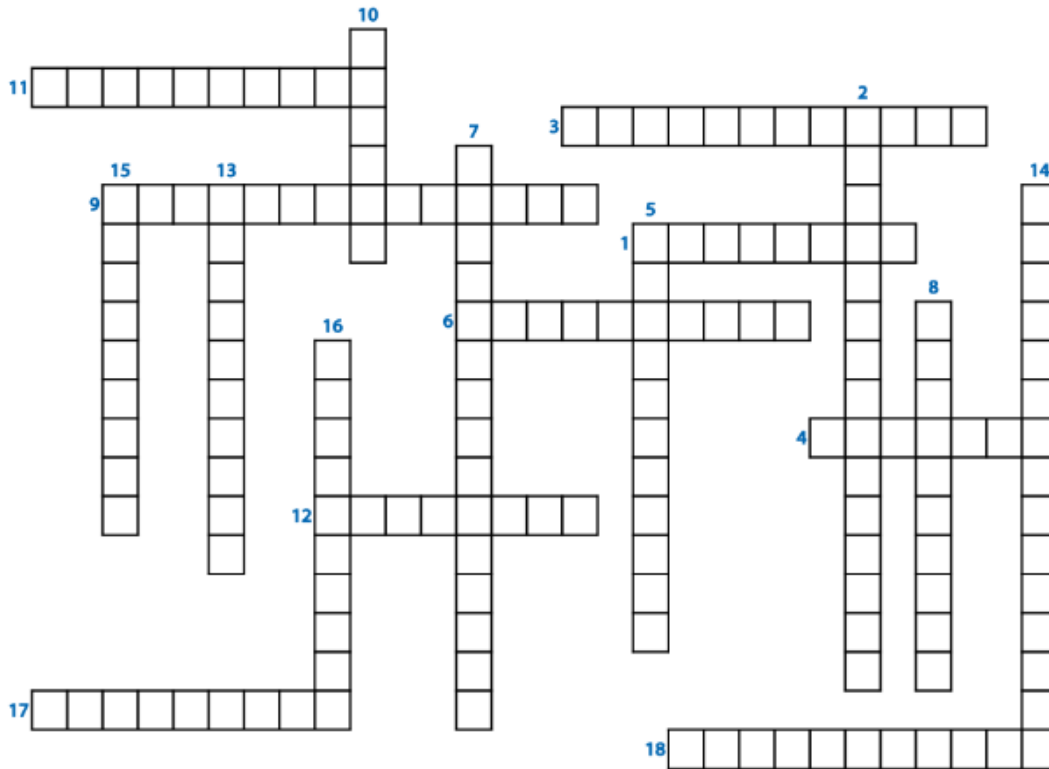
По горизонталі:

1. Коло повноважень експерта та обсяг спеціальних знань та навичок, якими він володіє.
5. Криміналістичний облік, який функціонує на центральному, обласному та місцевому рівнях.
6. Частина висновку експерта, в якій викладено процес експертного дослідження.
7. Форма залучення експерта, що полягає у наданні роз'яснень з певних питань.
13. Особа, що володіє спеціальними знаннями та може надавати консультації під час розслідування чи судового розгляду.
16. Метод пізнання, що полягає у розгляді окремих сторін, властивостей чи складових чого-небудь.
17. Порівняльні зразки, що відбираються безпосередньо для проведення експертизи.

По вертикалі:

2. Функція судової експертології, що є основою створення вчення про експертне прогнозування.
3. Етап проведення експертизи, що полягає в оцінці отриманих результатів досліджень.
4. Письмове звернення експерта, що подається у разі необхідності отримання додаткових матеріалів.
8. Форма діагностики, що відбувається в процесі проведення діагностичних криміналістичних експертиз.
9. Діяльність експерта, спрямована на пошук додаткової матеріальної інформації, що виходить за межі доручення суб'єкта, що призначив експертизу.
10. Експертна помилка, що допускається при пізнанні властивостей об'єктів експертного дослідження.
11. Встановлення групової належності об'єкта та спільного джерела його походження.
12. Судова експертиза, об'єктом дослідження якої є зразки флори та фауни, проби води, ґрунту чи повітря.
14. Принцип експертної діяльності, що виявляється в дотриманні вимог нормативно-правових актів.
15. Експертиза, що призначається у випадку, коли висновок експерта є неповним чи неясним.

Кросворд 5

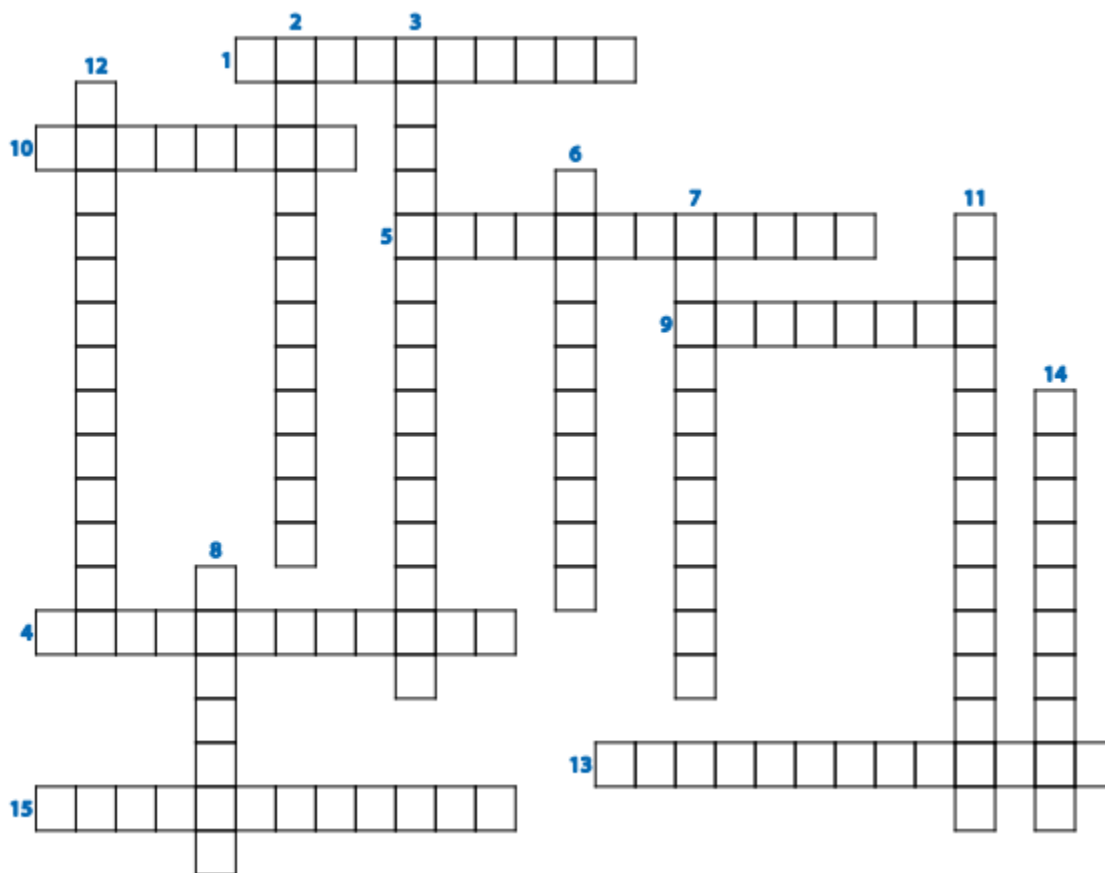
По горизонталі:

1. Експертиза під час проведення якої досліджуються ті самі об'єкти і вирішуються ті самі питання, що й при проведенні первинної експертизи.
3. Об'єктами якої експертизи виступають сліди зламу замків.
4. Спеціальний суб'єкт, який проводить експертне дослідження.
6. Особа, яка володіє спеціальними знаннями та навичками і може надавати консультації під час досудового розслідування.
9. Суб'єктивна характеристика здібностей конкретного експерта вирішувати поставлені перед ним завдання і ступінь володіння ним теорією, методами і методиками.
11. Знання, які не є загальновідомими, ті які набули спеціалісти-професіонали в тій чи іншій галузі науки, техніки тощо.
12. Докладний опис проведених експертом досліджень.
17. Об'єктом якої експертизи виступає фотозображення.
18. Стадія експертного дослідження основним завданням якої є зіставлення, визначення збігів та розходжень.

По вертикалі:

2. Завдання судової експертизи, які спрямовані на ототожнення об'єкта за його відображенням.
5. Функція експертних методик, яка сприяє оптимальній організації процесу експертного дослідження в конкретних практичних умовах.
7. Функція експертної методики, яка є засобом досягнення основної мети експертного дослідження.
8. Експертиза, що проводиться із застосуванням спеціальних знань різних галузей науки, техніки для вирішення одного спеціального завдання.
10. Вид зразків підписів та почерку, які за часом створення складені виключно до відкриття кримінального провадження і не пов'язані з ним.
13. Перша стадія експертної методики.
14. Об'єктом якої експертизи виступають мистецькі твори.
15. Експертиза, що проводиться двома чи більшою кількістю експертів, що мають кваліфікацію за однією експертною спеціалізацією.
16. Функція експертної методики, яка впорядковує дії експерта обумовлює їх і спрямовує їх.

Кросворд 6

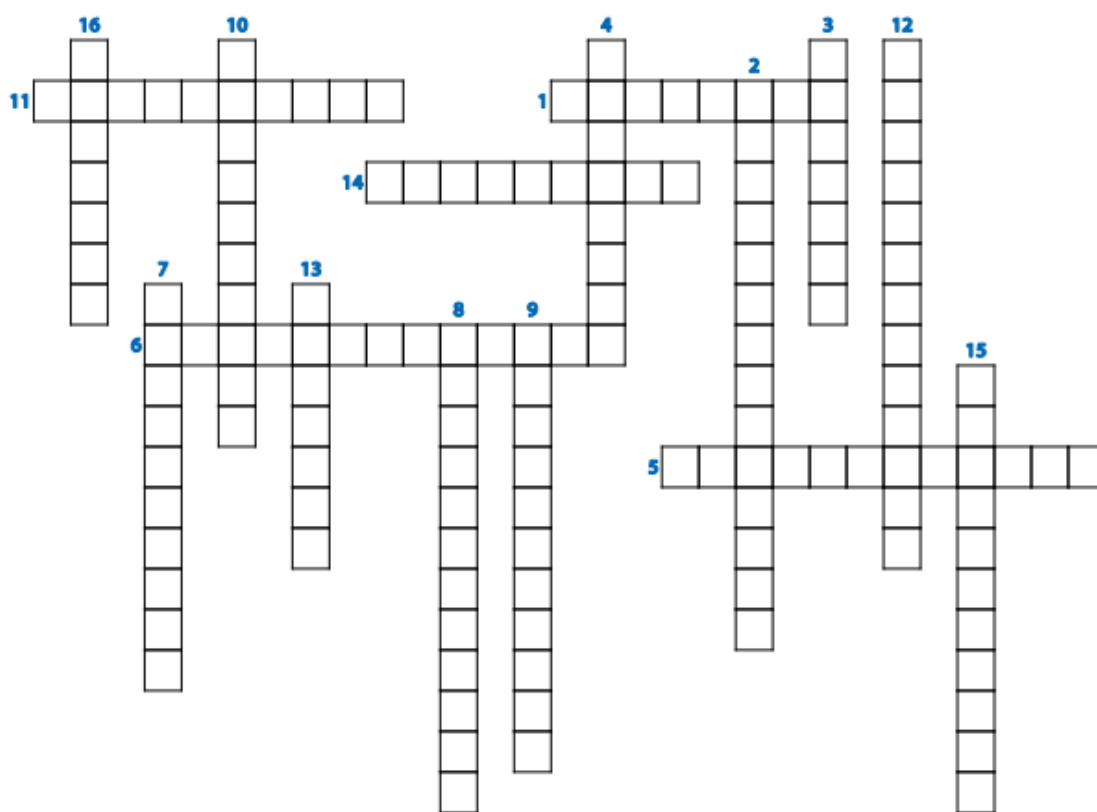
По горизонталі:

1. Методи, що розробляються й застосовуються в межах одного роду, виду судових експертиз.
4. Один із об'єктів судової експертизи.
5. Вид експертизи спеціальності: дослідження слідів людини та слідів тварини.
8. Фактичні дані та обставини провадження (справи), що встановлюються судовим експертом.
10. Має статус письмового доказу в судовому процесі і оцінюється судом в сукупності з іншими доказами.
13. Окремий напрямок спеціальних знань судового експерта.
15. Одна із форм використання спеціальних знань.

По вертикалі:

2. Один із видів експертних помилок.
3. Завдання, спрямовані на ототожнення об'єкта за його відображенням.
6. Емпіричний метод експертного дослідження.
7. Вид експертизи спеціальності: дослідження дорогоцінного каміння.
9. Одне із основних понять у судово-експертній діяльності.
11. Діяльність, що полягає в установленні положень для загального та неоднорозового використання завдань і спрямована на досягнення впорядкованості в певній сфері.
12. Вид відповідальності судового експерта.
14. Принцип судово-експертної діяльності.

Кросворд 7

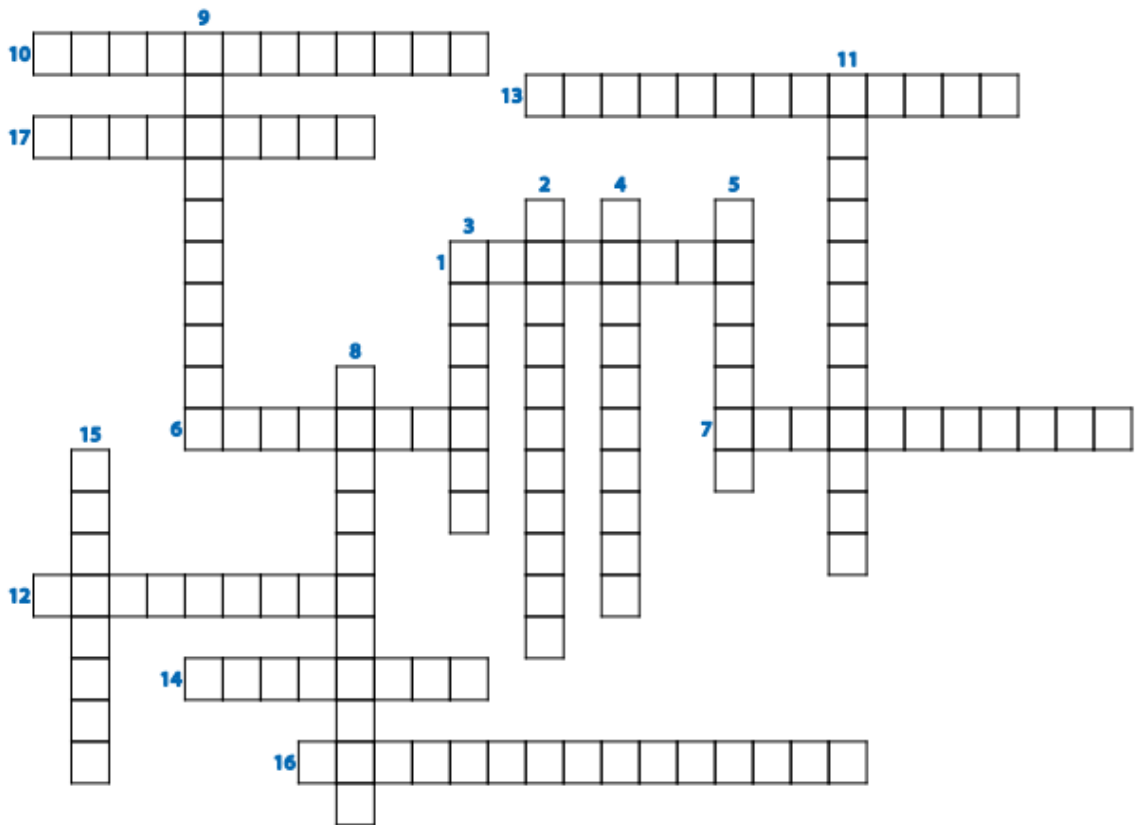
По горизонталі:

1. Експертиза, під час якої певний об'єкт досліджується вперше для розв'язання конкретних завдань.
5. Завдання, спрямовані на встановлення певних процесів, станів, виявлення змін, що відбулися в об'єкті, причинного зв'язку.
6. Вид експертизи спеціальності: дослідження почерку і підписів.
11. Порядок призначення експертизи, який передбачає укладання договору.
14. Процесуальний документ про призначення експертизи, складений уповноваженою на те особою.

По вертикалі:

2. Одна із форм використання спеціальних знань.
3. Вид компетенції експерта.
4. Документ, який описує послідовність методів, правил і засобів виконання роботи.
7. Методи, що розробляються й застосовуються в межах одного роду, виду судових експертиз.
8. Принцип судово-експертної діяльності.
9. Емпіричний метод експертного дослідження.
10. Вид експертизи спеціальності: дослідження об'єктів рослинного походження.
12. Окремий напрямок спеціальних знань судового експерта.
13. Фактичні дані та обставини провадження (справи), що встановлюються судовим експертом.
15. Вид відповідальності судового експерта.
16. Один із видів експертних помилок.

Кросворд 8

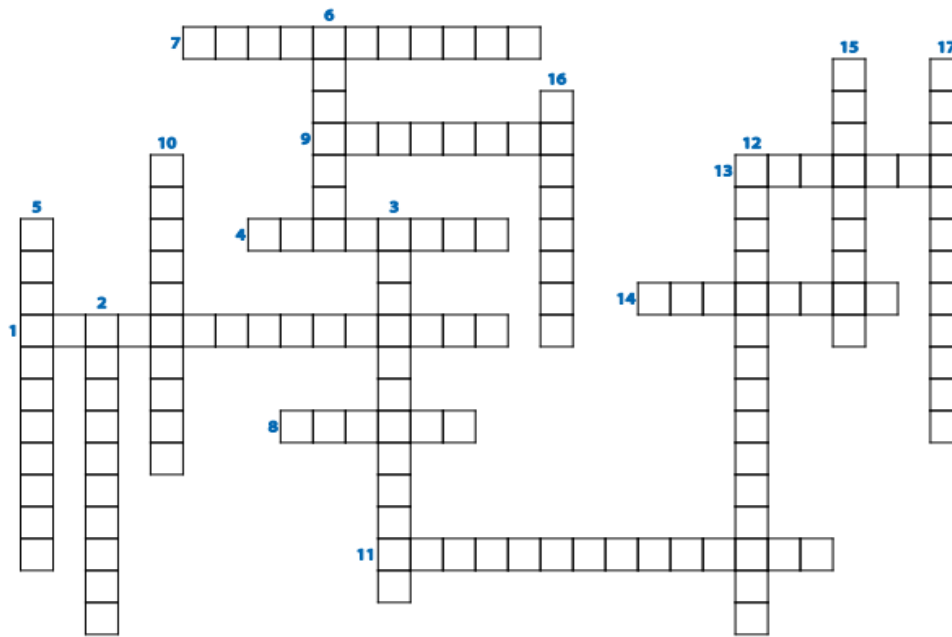
По горизонталі:

1. Експертиза, під час якої певний об'єкт досліджується вперше для розв'язання конкретних завдань.
6. Науковий припис, що містить вказівку на певний перелік операцій і оптимальну послідовність виконання.
7. Емпіричний метод експертного дослідження.
10. Вид компетенції.
12. Вид судової експертизи (за обсягом).
13. Вид експертизи спеціальності: дослідження почерку і підписів.
14. Один із видів експертних помилок.
16. Методи, що дозволяють визначити зовнішній вигляд, якісний, кількісний склад, структуру й інші властивості об'єкта.
17. Експертиза, яка проводиться двома або більше експертами одного напряму знань.

По вертикалі:

2. Вид відповідальності судового експерта.
3. Фактичні дані та обставини провадження (справи), що встановлюються судовим експертом.
4. Завдання, спрямовані на встановлення на дослідження об'єкта, яким є матеріальна обстановка місця події в комплексі і дозволяють встановити спосіб вчинення злочину, спосіб дії осіб, можливість настання конкретних наслідків за відповідними умовами тощо.
5. Вид компетенції експерта.
8. Функція експертної методики, яка сприяє оптимальній організації процесу експертного дослідження в конкретних практичних умовах.
9. Дослідження на основі спеціальних знань у галузі науки, техніки, мистецтва, ремесла тощо об'єктів, явищ і процесів з метою надання висновку з питань, що є або будуть предметом судового розгляду.
11. Принцип судово-експертної діяльності.
15. Сукупність способів та прийомів проведення будь-якої роботи.

Кросворд 9

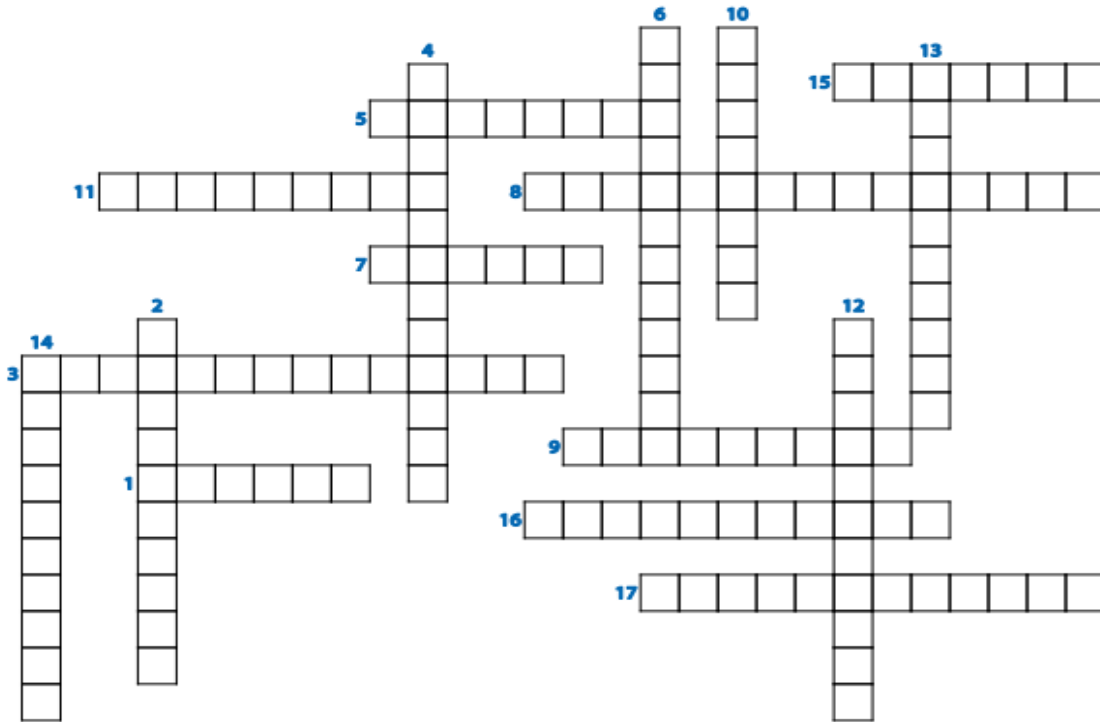

По горизонталі:

1. Методи, що дозволяють визначити зовнішній вигляд, якісний, кількісний склад, структуру й інші властивості об'єкта.
2. Завдання, спрямовані на встановлення та дослідження об'єкта, яким є матеріальна обстановка місця події в комплексі і дозволяють встановити спосіб вчинення злочину, спосіб дії осіб, можливість настання конкретних наслідків за відповідними умовами тощо.
3. Частина висновку експерта, в якій аналізується відповідність наданих на дослідження об'єктів дослідження, зразків їх переліку в документі про призначення; наявність ознак, що характеризують зміну стану об'єктів, посилання на джерела тощо.
4. Програма вирішення експертних завдань, що складається із послідовних практичних і розумових операцій, які спрямовані на пізнання властивостей і ознак об'єктів, що досліджуються з використанням системи певних методів і засобів.
5. Емпіричний метод експертного дослідження.
6. Особа, що володіє спеціальними знаннями, яку залучають органи досудового розслідування, суд для проведення експертизи.
7. Коло повноважень, наданих експерту процесуальним законом і обсяг його спеціальних знань і навичок.
8. Розумова діяльність слідчого для встановлення допустимості і належності висновку як доказу, а також достовірності і доказовості фактів і обставин.
9. Вид судової експертизи (за послідовністю).
10. Дослідження на основі спеціальних знань у галузі науки, техніки, мистецтва, ремесла тощо об'єктів, явищ і процесів з метою надання висновку з питань, що є або будуть предметом судового розгляду.
11. Суб'єктивна характеристика здібностей конкретного експерта вирішувати поставлені перед ним завдання і ступінь володіння теорією, методами і методиками.
12. Вимога до зразків, що проявляється в відображенні ідентифікаційних ознак.
13. Слідчо-експертна ситуація, яка характерна для стадії підготовки до проведення судової експертизи.
14. Експертиза, під час якої певний об'єкт досліджується вперше для розв'язання конкретних завдань.
15. Експертиза, яка проводиться двома або більше експертами одного напрямку знань.
16. Вид підстави для призначення судової експертизи, зміст якої проявляється у потребі використання спеціальних знань.
17. Один із принципів судової експертизи, що полягає у забороні втручатись будь-кому в проведення судової експертизи.

По вертикалі:

Кросворд 10

По горизонталі:

1. Вид зразків підписів та почерку, які за часом створення складені виключно до відкриття кримінального провадження і не пов'язані з ним.
3. Суб'єктивна характеристика здібностей конкретного експерта вирішувати поставлені перед ним завдання і ступінь володіння теорією, методами і методиками.
5. Програма вирішення експертних завдань, що складається із послідовних практичних і розумових операцій, які спрямовані на пізнання властивостей і ознак об'єктів, що досліджуються з використанням системи певних методів і засобів.
7. Офіційна електронна база даних наявних методик проведення судових експертиз, що пройшли атестацію та були рекомендовані для впровадження в практичну діяльність при проведенні експертиз.
8. Завдання судової експертизи, які спрямовані на ототожнення об'єкта за його відображенням.
9. Оцінка професійного рівня фахівців, які залучаються до проведення судових експертиз або беруть участь у розробках теоретичної та методичної бази судової експертизи.
11. Вид судової експертизи (за кількістю експертів).
15. Суб'єкт, який проводить експертне дослідження.
16. Емпіричний метод експертного дослідження.
17. Експертиза (дослідження) речових доказів, що проводиться з метою встановлення наявності і групової належності об'єктів людського походження (крові, виділень, волосся, кісток тощо), встановлення батьківства, материнства та підміни дітей.

По вертикалі:

2. Функція експертної методики, яка впорядковує дії експерта, обумовлює їх і спрямовує їх.
4. Один із принципів судової експертизи, що полягає у забороні втручатись будь-кому в проведення судової експертизи.
6. Вид експертного завдання, зміст якого є встановлення способу виготовлення або факту переробки вогнепальної зброї, боєприпасів до неї та конструктивно подібних до них виробів.
10. Експертиза, під час якої певний об'єкт досліджується вперше для розв'язання конкретних завдань.
12. Стадія експертного дослідження, основним завданням якої є зіставлення, визначення збігів та розходжень.
13. Особа, яка володіє спеціальними знаннями та навичками, і може надавати консультації під час досудового розслідування.
14. Експертиза, що проводиться із застосуванням спеціальних знань різних галузей науки, техніки для вирішення одного спеціального завдання.

ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ

Вільні зразки – це зразки, створені або отримані поза розслідуваного кримінального провадження і, як правило, до початку досудового розслідування (наприклад, особисте листування особи, у якої відбираються зразки, власноручно написана автобіографія, щоденники та інші рукописні документи, виконані до початку досудового розслідування). Отримують їх у ході провадження огляду місця події, обшуку.

Висновок експерта – докладний опис проведених експертом досліджень та зроблені за їх результатами висновки, обґрунтовані відповіді на запитання, поставлені особою, яка залучила експерта, або слідчим суддею чи судом, що доручив проведення експертизи.

Допустимість висновку експерта визначається законністю джерел, умов і способу його одержання.

Достовірність висновку експерта передусім залежить від достатності наданих йому предметів чи документів, що є об'єктами експертного дослідження.

Оцінка достовірності висновку експерта включає до себе такі вимоги: оцінюється надійність застосованої експертом методики; враховується достатність представлених експерту матеріалів для дослідження; оцінці підлягає правильність представлених експерту вихідних даних; перевіряється повнота проведеного експертом дослідження; оцінюється правильність експертної інтерпретації встановлених експертом ознак та їх достатність для висновку.

Додаткова експертиза призначається, якщо висновки експерта не викликають сумнів, але експерт досліджував не всі зразки або обставини, що мають значення для вирішення поставлених питань, не дав вичерпних відповідей на всі поставлені питання або не мав можливості вирішити окремі з них через те, що для провадження дослідження йому не було надано необхідні дані. Ця експертиза може доручатися тому самому або іншому експертові. Для призначення додаткової експертизи варто зазначити, у чому саме полягає неясність або неповнота висновку основної експертизи або які обставини зумовили розширення експертного завдання.

Експертиза – це здійснюване експертом, за дорученням слідчого, слідчого судді або за зверненням сторони захисту, дослідження з використанням спеціальних фахових знань у певній галузі, спрямоване на отримання на основі проведеного дослідження наданих експерту об'єктів, нових доказів, які викладаються у висновку експерта як нові, вихідні знання. Експертизу призначають у випадках, коли для вирішення певних питань у кримінальному провадженні потрібні наукові, технічні або інші спеціальні знання. Експертиза проводиться експертною установою, експертом або експертами, яких залучають сторони кримінального провадження або слідчий суддя за клопотанням сторони захисту у випадках та порядку, передбачених законом, якщо для з'ясування обставин, що мають значення для кримінального провадження, необхідні

спеціальні знання. Не допускається проведення експертизи для з'ясування питань права.

Експериментальні зразки – це матеріальні об'єкти, отримувані слідчим після початку досудового розслідування за допомогою проведення спеціальної слідчої (розшукової) дії – отримання зразків для порівняльного дослідження.

Експертна технологія – сукупність прийомів і способів раціональної організації проведення судової експертизи. Експертна технологія більш широке поняття, експертні методики входять в експертну технологію у якості програми методичного рівня.

Експертний алгоритм – науковий припис, що містить вказівку на необхідні вихідні дані, певний перелік операцій і оптимальну послідовність їх виконання, що забезпечує вирішення певних експертних завдань, які постають в процесі дослідження доказів.

Зразки для експертного дослідження – матеріальні об'єкти, що надаються експерту для порівняння з об'єктами, які ідентифікуються або діагностуються.

Імовірний висновок – не являє собою встановлений факт, а є лише припущенням щодо нього, його існування, що в свою чергу спричиняє різноманітне тлумачення цього факту. Імовірний висновок не встановлює фактичних даних, а містить більш менш обґрунтовану версію про існування цих даних.

Ініціатива експертна – встановлення експертом на власний розсуд фактів та обставин, не передбачених експертним завданням (питання щодо яких не були поставлені у постанові про призначення судової експертизи), але таких, що мають значення у кримінальному провадженні. Такі обставини викладаються у висновку експертом поряд з іншими обставинами.

Категоричний висновок експерта – достовірний висновок про факт незалежно від умов його існування. Може бути позитивним чи негативним.

Категоричний (негативний) висновок у безумовній формі – констатує відсутність досліджуваного факту або неможливість його настання за певних умов.

Категоричний (позитивний) висновок у безумовній формі – констатує наявність або можливість настання досліджуваного факту.

Клопотання експерта – письмове звернення експерта до органу, який призначив експертизу, про надання додаткових матеріалів, необхідних для проведення експертизи, створення необхідних умов для дослідження таких матеріалів у місці їх перебування.

Комісійна експертиза – це експертиза, проведена декількома експертами одного фаху. Звичайно, провадження експертизи доручають декільком експертам у випадку її особливої складності або повторності призначення. Комісійна експертиза проводиться спеціалістами однієї галузі знань. Організацію роботи комісії забезпечує головний експерт. Якщо експерти доходять загального висновку, висновок підписується всіма, а у разі розбіжностей кожний із них дає висновок окремо.

Комплексна експертиза – це експертиза, у провадженні якої беруть участь декілька експертів різних за фахом або одного вузькофахового напрямку. Комплексна експертиза призначається, якщо виникає необхідність у вирішенні достатньо складних питань, що стосуються різноманітних галузей знань, або якщо існують різні точки зору з будь-якого питання. Експерти складають висновок, у якому відбиваються хід і результати досліджень, указується, які дослідження провів кожний із них. Загальний висновок підписується експертами, що брали участь у спільній оцінці результатів дослідження і схильні до єдиної думки. Якщо експерти не дійшли загальної думки, вони формулюють самостійні висновки в загальному висновку.

Методи експертизи – це система науково-технічних, логічних та інших дослідницьких технологій, які застосовуються для з'ясування інформаційного змісту досліджуваних об'єктів, отримання емпіричних даних чи їх аналізу, ідентифікації або отримання ймовірних чи прогностичних знань, для вирішення усіх питань правосуддя.

Методика експертного дослідження – шлях вирішення вже виділеного, поставленого перед експертом завдання, вона визначає порядок дій експерта з вивчення за допомогою відповідних методів властивостей об'єкта.

Методика проведення судових експертиз – це система приписів (категоричних чи альтернативних) щодо послідовності дій для вирішення експертного завдання із застосуванням певної системи методів і засобів.

Належність висновку експерта – визначається його придатністю для встановлення наявності чи відсутності обставин, які входять до предмета доказування у кримінальному провадженні, конкретизованого кримінальним законом, а також інших обставин, які мають у даному кримінальному провадженні характер допоміжних або супутніх стосовно предмета доказування.

Об'єкт судової експертизи – матеріальні (матеріалізовані) джерела інформації (предмети, утворення тощо), що їх досліджує (пізнає) експерт на основі застосування спеціальних знань, у межах предмета експертного дослідження певними методами та засобами з метою вирішення завдань (питань), поставлених уповноваженою особою (органом).

Первинна експертиза – об'єкт досліджують уперше; її (незалежно від складності завдань та кількості об'єктів) можна проводити як один, так і кілька експертів.

Повторна експертиза призначається, якщо слушність і обґрунтованість висновків експерта викликає сумніви в силу суперечливості фактичним обставинам провадження або була проведена з порушенням кримінально-процесуального закону, що впливає на допустимість експертного висновку як доказу. Проведення повторної експертизи доручається іншому експерту або іншим експертам, досліджують ті самі об'єкти і вирішуються ті самі питання, що й під час проведення первинної (попередніх) експертизи (експертиз).

Предмет судової експертизи – це фактичні дані та обставини провадження, встановлювані судовим експертом на підставі використання спеціальних знань шляхом застосування відповідних засобів (методів) при

дослідження матеріальних та матеріалізованих носіїв інформації з метою вирішення завдань судової експертизи.

Предметом експертизи (у вузькому сенсі) є експертне завдання, яке необхідно розв'язати експертові під час і за результатами дослідження на основі відповідного обсягу спеціальних знань з використанням засобів і методів, що перебувають у його розпорядженні.

Проведення експертизи, як слідчої дії складається з трьох етапів: підготовка і призначення експертизи слідчим; проведення досліджень експертом; дослідження, оцінка і перевірка висновку експерта слідчим і судом.

Слідчо-експертна ситуація – це проблемна ситуація, яка склалась під час проведення досудового розслідування, що потребує свого вирішення шляхом використання спеціальних знань у формі судової експертизи.

Компоненти слідчо-експертної ситуації – матеріальна обстановка; наявність і стан об'єктів дослідження; сукупність інформації (доказової, методичної); матеріально-технічне забезпечення; методичний компонент; процесуально-тактичний компонент; організаційне забезпечення; суб'єктивні характеристики слідчого, спеціаліста, експерта, керівника судово-експертної установи.

Спеціальні знання – це сукупність науково-обґрунтованих знань у галузі науки, техніки, мистецтва та ремесла певної особи (спеціаліста) в межах будь-якої професії, які відповідно до норм кримінально-процесуального законодавства є необхідними для повного, всебічного, об'єктивного встановлення обставин, що входять в предмет доказування та вирішення інших завдань кримінального процесу.

Стадії експертної методики – попереднє (підготовче) дослідження; роздільне дослідження; експертний експеримент; порівняльне дослідження; оцінка результатів проведеного дослідження та формування висновків; оформлення результатів проведеного дослідження висновком експерта.

Судова експертиза – це дослідження на основі спеціальних знань у галузі науки, техніки, мистецтва, ремесла тощо об'єктів, явищ і процесів з метою надання висновку з питань, що є або будуть предметом судового розгляду.

Умовно-вільні зразки створюються після початку кримінального провадження, але не у зв'язку з ним, і також вилучаються в ході слідчих (розшукових) дій. Це можуть бути зразки почерку, які містяться в явці з повинною, клопотаннях обвинуваченого та в інших складених у період досудового розслідування документах, за умови, що особа (автор) не знає, що такі будуть досліджуватись експертом.

Список використаної та рекомендованої літератури:

1. Господарський процесуальний кодекс України: Закон України № 1799-XII від 06.11.91. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>.

2. Інструкція про проведення судово-медичної експертизи: затв. наказом М-ва охорони здоров'я України від 17.01.1995 р. № 6. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0254-95#Text>.

3. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон України № 2747-IV від 06.07.2005. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>.

4. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України № 4651-VI від 13.04.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.

5. Положення про Експертно-кваліфікаційну комісію МВС та атестацію судових експертів Експертної служби МВС: затв. наказом М-ва внутрішніх справ № 675 від 21.09.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0022-21#Text>.

6. Положення про Експертну службу Міністерства внутрішніх справ України: затв. наказом М-ва внутрішніх справ № 1343 від 03.11.2015 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1390-15#Text>.

7. Положення про експертно-кваліфікаційну комісію Служби безпеки України та атестацію судових експертів: затв. наказом Центрального управління Служби Безпеки України № 855 від 24.12.2014 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0044-15#Text>.

8. Положення про Центральну експертно-кваліфікаційну комісію при Міністерстві юстиції України та атестацію судових експертів: затв. наказом М-ва юстиції України від 03.03.2015 р. № № 301/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0249-15#Text>.

9. Порядок атестації та державної реєстрації методик проведення судових експертиз: затв. постановою Кабінету Міністрів України від 03.03.2015 р. № 595 від 02.07.2008 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/595-2008-%D0%BF#Text>.

10. Порядок ведення державного Реєстру атестованих судових експертів: затв. наказом М-ва юстиції України від 29.03.2012 р. № № 492/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0484-12#Text>.

11. Про затвердження Інструкції з організації проведення та оформлення експертних проваджень у підрозділах Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України: Наказ Міністерства внутрішніх справ України 17.07.2017 № 591, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 18.08.2017 р. за № 1024/30892. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z1024-17>.

12. Про затвердження Інструкції по особливості здійснення судово-експертної діяльності атестованими судовими експертами, що не працюють у державних спеціалізованих експертних установах: Наказ Міністерства юстиції України від 24 грудня 2003 р. № 170/5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1431-11#Text>.

13. Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень: Наказ МЮ України від 08.10.1998 № 53/5 (із змінами та доповненнями). URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98>.

14. Про судову експертизу: Закон України № 4038а-ХІІ від 25.02.94. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text>.

15. Про судову експертизу в кримінальних і цивільних справах: постанова Пленуму ВС України від 30.05.1997 № 8. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0008700-97#Text>.

16. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України № 1618-IV від 18.03.2004. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>.

17. Дуфенюк О. М. Експертиза у кримінальному провадженні за законодавством України та Польщі: порівняльне дослідження: монографія. Львів: ЛьВДУВС, 2018. 272 с.

18. Експертизи у кримінальному провадженні: наук.-практ. посіб. / М. С. Туркот, Н. В. Нестор, А. В. Столітній та ін. Київ: Норма права, 2020. 308 с.

19. Експертизи у судочинстві України: науково-практичний посібник / ред. В. Г. Гончаренко, І. В. Гора. Київ: Юрінком Інтер, 2015. 504 с.

20. Класифікація судових експертиз: монографія / Е. Б. Сімакова-Єфремян, В. Л. Федоренко, Л. В. Свиридова та ін.; за заг. ред. Е. Б. Сімакової-Єфремян; М-во юстиції України; Нац. наук. центр «Ін-т суд. експертиз ім. засл. проф. М. С. Бокаріуса». Харків: ННЦ «ІСЕ ім. засл. проф. М. С. Бокаріуса», 2021. 568 с.

21. Клименко Н. І. Загальна теорія судової експертології: монографія. Тернопіль, 2018. 262 с.

22. Основи судової експертизи: навчальний посібник для фахівців, які мають намір отримати або підтвердити кваліфікацію судового експерта / авт.-уклад.: Л. М. Головченко, А. І. Лозовий, Е. Б. Сімакова-Єфремян та ін. Харків: Право, 2016. 928 с.

23. Особливості підготовки матеріалів для призначення судових експертиз : навч. наочн. посіб. для працівників правоохоронних органів / Укл.: О. П. Угровецький, І. Р. Шинкаренко, В. Р. Остропілець та ін. / Міністерство юстиції України; Харківський науково-дослідний інститут судових експертиз ім. засл. проф. М. С. Бокаріуса. Харків : ХНДІСЕ, 2019. 216 с.

24. Пиріг І. В. Теоретико-прикладні проблеми експертного забезпечення досудового розслідування: монографія. Дніпропетровськ: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ; Ліра ЛТД, 2015. 432 с.

25. Пиріг І. В., Бідняк Г. С. Використання спеціальних знань на досудовому розслідуванні: навч. посібник. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2019. 140 с.

26. Столітній шлях судової експертизи в Україні (1918-2018 рр.): монографія / [авт.-укл.: О. М. Ключев, О. П. Угровецький, Е. Б. Сімакова-Єфремян та ін. ; за ред. О. М. Ключєва]. Харків : Золоті сторінки, 2018. 336 с.

27. Судова експертологія [Текст]: курс лекцій для підгот. здобувачів освіт. ступеня «магістр» за спец. 081 «Право» та 292 «Правоохоронна діяльність» / Тертишник В. М., Варава В. В., Сачко О. В. ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф. В. М. Тертишника. Дніпро: ЛПРА, 2021. 205 с.

28. Судові експертизи в адміністративному провадженні: навч. посіб. / Ключев О. М. та ін. Харків: Право, 2021. 288 с.
29. Судові експертизи в процесуальному праві України. Навчальний посібник / Н. В. Нестор, О. Г. Рувін та ін. Київ: Ліра-К, 2019. 424 с.
30. Судові експертизи в процесуальному праві України: навч. посіб. / Нестор Н. В., Рувін О. Г., Баулін О. В. та ін. Київ: Видавництво Ліра-К, 2023. Вип. 3. 364 с.
31. Судовий експерт: складові професійної компетентності: практичний посібник / М-во внутр. справ України; Експертна служба; Харківський наук.-дослід. експерт.-криміналіст. центр [автори: Шевцов С. О., Рукавіцина Г. О., Островерхов Д. О.]. Вид. 2-ге переробл. Харків, 2021. 48 с.
32. Теорія та практика проведення судових експертиз за напрямком інженерних, економічних, товарознавчих видів досліджень та оціночної діяльності [Текст]: монографія / [Костін О. Ю. та ін.]; за ред. Хомутенко В. П., Костіна О. Ю.; Одес. нац. екон. ун-т, Одес. н.-д. експерт.-криміналіст. центр МВС України. Одеса: ОНДЕКЦ МВС України: ОНЕУ, 2018. 275 с.
33. Технологія призначення судових експертиз: практ. порадник / М-во внутр. справ України, Експертна служба, Харківський наук.-дослід. експерт.-криміналіст. центр; [авт.-уклад.: С. І. Перлін, С. О. Шевцов, О. В. Кокорін]. Харків, 2018. 103 с.: схеми, табл.
34. Щербаковський М. Г. Судова експертологія: Навчальний посібник. Харків: Вид-во Харк. нац. ун-ту внутр. справ, 2008. 192 с.
35. Щербаковський М. Г. Проведення та використання судових експертиз у кримінальному провадженні: монографія. Харків: В деле, 2015. 560 с.

Авторський колектив:

Євгенія Свобода, професор кафедри криміналістичного забезпечення та судових експертиз ННІ № 2 НАВС, кандидат юридичних наук, доцент;

Андрій Саковський, професор кафедри криміналістики та судової медицини НАВС, доктор юридичних наук, професор;

Тетяна Михальчук, доцент кафедри криміналістичного забезпечення та судових експертиз ННІ № 2 НАВС, кандидат юридичних наук.

Навчальне видання

Євгенія Свобода
Андрій Саковський
Тетяна Михальчук

Судова експертологія: практикум

навчально-практичний посібник
для самостійної роботи та дистанційного навчання

В авторській редакції

Підписано до друку 29.08.2024
формат 60x84. папір офсетний
Тираж 100 прим.

Видавництво Укр ДГРІ
Р.с. серія ДК № 182 від 19.09.2000 р.
04114, м. Київ-114, вул. Автозаводська, 78

Адреса редакції та п/п: інформаційно-видавничий відділ Укр ДГРІ
04114, м. Київ-114, вул. Автозаводська, 78